

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra hudební výchovy a kultury

ZUŠ na Strakonicku
Diplomová práce

Věra Uriánková
Učitelství pro střední školy
Učitelství hudební výchovy pro střední školy

Vedoucí práce: PhDr. Štěpánka Lišková, Ph.D.

Plzeň, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů.

Blatná, 28. srpna 2020

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PhDr. Štěpánce Liškové, Ph.D. za pochopení, trpělivost, vstřícnost a její životní nadhled. Mému synovi Martinovi děkuji za pomoc, vlídné pochopení.

Zadání

Úvod	7
1 Geografický charakter České republiky	10
1.1 Základní geografické údaje České republiky	10
1.2 Administrativní členění České republiky	10
1.2.1 Historie a vývoj administrativního členění České republiky	10
1.2.2 Současné administrativní členění České republiky	12
1.2.3 Jižní Čechy	13
1.2.4 Strakonicko	17
2 Historický region	20
2.1 Obecná problematika historických regionů	20
2.2 Strakonicko – součást historického regionu Prácheňsko	21
3 Hudební region	26
3.1 Hudební regionalistika	26
3.1.1 Základní pojmy hudební regionalistiky	26
3.2 Hudební region Strakonicko	28
3.2.1 Dudácká tradice na Strakonicku	29
3.2.2 Hudební centrum regionu	39
3.3 Základní umělecké vzdělávání na Strakonicku	47
3.3.1 Historie a současnost českého uměleckého vzdělávání	48
3.3.2 Základní umělecké školy na Strakonicku	52
3.3.2.1 Základní umělecká škola Volyně	54
3.3.2.2 Základní umělecká škola Blatná	55
3.3.2.3 Základní umělecká škola Vodňany	59
3.3.2.4 Základní umělecká škola Strakonice	60

3.4 Dudácké soubory základních uměleckých škol na Strakonicku	62
3.4.1 Dudácké soubory při Základní umělecké škole Strakonice	63
3.4.2 Dudácký soubor při Základní umělecké škole Blatná	64
3.5 Hudební lokality dudácké hudby na Strakonicku	66
Závěr	67
Resumé	69
Seznam tabulek	72
Seznam obrázků	73
Seznam příloh	74
Příloha 1 STRAKONICKÉ DUDY	I
Příloha 2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA BLATNÁ	II
Příloha 3 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA STRAKONICE	III
Příloha 4 BLATENŠTÍ DUDÁCI	IV
Příloha 4 DUDÁCKÁ MUZIKA ZUŠ STRAKONICE	V

Úvod

Lidský život je protkán rozličnými momenty, událostmi, osudy. Ty pak tvoří charakteristickou, různobarevnou náplň, která rozvíjí naše osobnosti. Ke kvalitnímu životu však zároveň potřebujeme pevné ukotvení a jistotu, k níž je nám dovoleno se vracet a která tvoří naše kořeny a pevnou páteř našeho žití.

Narodila jsem se v jihočeském městě Strakonice a od malička bydlím v jihočeském městě Blatná. Celým mým životem mě provází umění, umění v aktivní podobě, a to od raného věku. Již v dětství jsem navštěvovala, a nakonec úspěšně absolvovala, základní uměleckou školu, tedy vzdělávací instituci, která tvoří prvotní základnu pro umělecky aktivně činného člověka. Dnes, v dospělém věku, jsem své působení spojila znovu s uměleckou školou jako učitelka klavíru a hudební nauky. Životní osou, udávající mi směr, je mi tedy umění a umělecká škola.

Myslím, že téma „ZUŠ na Strakonicku“ je pro mě vhodné a mně blízké právě z výše uvedených důvodů.

Diplomová práce si stanovuje několik cílů. Jedním z nich je vymezit region Strakonicko, provést jeho charakteristiku a analýzu možných hledisek územního členění.

Hledisek a kritérií pro vymezení jakékoliv oblasti existuje několik. Mezi nejrozšířenější a pravděpodobně nejznámější patří geografické rozlišení a dělení na historické regiony. V práci bude tedy provedeno územní členění České republiky na kraje a vymezení oblasti Strakonicka. Tato oblast bude dle dalšího kritéria, kterým je rozdělení na historické regiony, začleněna do dnes již neexistujícího, ale kulturně a společensky stále zakořeněného, regionu Prácheňsko. Za hlavní hledisko charakteristiky oblasti Strakonicka však bude brán pohled hudební regionalistiky, s jejíž pomocí budou mapovány možné hudební lokality a centra regionu. Šířeji pojaté vymezení již zmíněné oblasti Strakonicka dle několika hledisek je nutné pro uskutečnění dalšího cíle této kvalifikační práce. Tím pak bude vymezení hudebních lokalit regionu a zdůvodnění tohoto vymezení na základě kulturních a lidových tradic, pevných to kořenů Strakonicka. Diplomová práce hypoteticky předpokládá a bude se snažit dokázat, že hudebním centrem Strakonicka je město Strakonice.

Zmiňovaný a nastíněný směr analýzy je nutný k dosažení dalšího cíle diplomové práce souvisejícího s uměleckým školstvím dané oblasti. Práce totiž vyslovuje hypotézu, že hudebními lokalitami strakonického regionu jsou základní umělecké školy. Otázkou však zůstává, zda budou za hudební lokality označeny všechny základní umělecké školy dané oblasti, nebo pouze některé. Stanovisko bude muset být řádně zdůvodněno. Bude nutné provést profilaci těchto škol a mezi zmíněné hudební lokality zařadit ty umělecké školy, které dle hudební regionalistiky podmínky a kritéria naplňují.

Umělecké školství jako takové má v České republice dlouholetou tradici, výborné zázemí a vynikající úroveň. Prvním počátečním stupněm v jeho hierarchii je základní umělecké vzdělávání realizované na základních uměleckých školách. Ty nemají v Evropě ani ve světě možné srovnání. Jsou zcela a pouze fenoménem naší republiky. Poskytují širokou, pevnou a velmi kvalitní základnu pro rozvoj umělecké činnosti a umění vůbec.

Kvalifikační práce se zabývá profilací základních uměleckých škol Strakonicka, hlavně však jejich hudebních oborů, a to z důvodu možného vymezení základních uměleckých škol jako hudebních lokalit regionu.

Část této kvalifikační práce si také všímá možného propojení oborů, pracujících při vybrané základní umělecké škole. Vnitřní sepětí učiva napříč vyučovacími předměty je způsob výuky, který lze najít už v pedagogikách 18. a 19. století. Půjdeme-li v historii pedagogického úsilí ještě hlouběji, musíme zmínit Komenského zásadu komplexního rozvoje. Tedy snahu učitele rozvíjet žákovu celou osobnost. Příkladem realizace může být současná snaha propojovat vyučované předměty, obory a podporovat jejich návaznost. Vlastní pedagogická činnost na základní škole i působení na základní umělecké škole mi dovoluje porovnat míru i kvalitu mezioborové činnosti v těchto odlišných typech našeho školství. Na základních školách dává rámcově vzdělávací program mezipředmětovým vztahům dostatečný prostor, v základním uměleckém vzdělávání je to poměrně méně.

V diplomové práci na sebe navazují dvě základní části. Část teoretická se za účelem naplnění části empirické zabývá problematikou členění území naší republiky pohledem geografie, historie a hudební regionalistiky, protože téma „ZUŠ na Strakonicku“ vyžaduje zúžené a zpřesněné vymezení zmíněné oblasti. Pohled hudební regionalistiky bude nejdůležitější, neboť základní umělecké školy tvoří specifické hudební lokality regionu. Diplomová práce

se také zamýšlí nad profilací základních uměleckých škol, a to v souvislosti s otázkou naplnění kritérií pro označení školy hudební lokalitou a jejich územně správného umístění.

Studiem odborné literatury a roztřídění informací a poznatků získaných z dostupných zdrojů a pramenů umožňuje vysvětlení důležitých základních pojmů především z hudební regionalistiky. Teoretická část se dále zabývá uměleckým školstvím v České republice, důraz klade na charakteristiku a význam základních uměleckých škol.

Část empirická zdůvodňuje výběr hudebních lokalit regionu. Nalézá a představuje ty základní umělecké školy, které naplňují podmínky klasifikace hudebních lokalit Strakonicka.

V neposlední řadě práce mapuje a charakterizuje vymezené hudební lokality regionu. Sledována je historie i současná práce a náplň těchto lokalit z hlediska kultury, kulturního dědictví a tradic dané oblasti.

Při zpracování empirické části bylo pracováno s dostupnými dokumenty škol, s jejich kronikami, vydanými almanachy. Nejprve byla shromážděna a prostudována odborná literatura, psané, obrazové prameny a následně byly informace utříděny tak, aby empirický sběr dat mohl směřovat ke splnění vytčených cílů diplomové práce.

Naplnění jednotlivých cílů této kvalifikační práce a potvrzení vyslovených hypotéz umožňuje forma kvalitativního výzkumu, podepřeného rozhovorem, osobními zkušenostmi autorky jako pedagoga základní umělecké školy. Všechny informace a výsledky této formy výzkumu jsou zpracovány textově. Za výsledek kvalitativního výzkumu je pak považována stejně druhová studie.

1 Geografický charakter České republiky

Úkolem této kapitoly je jednak seznámit se základními geografickými údaji, ale také osvětlit s nimi související oblast administrativního členění území naší republiky. Tento oddíl diplomové práce sleduje také historii administrativního členění až po současnost.

1.1 Základní geografické údaje České republiky

Česká republika vznikla prvního ledna 1993, kdy se rozdělila **Česká a Slovenská Federativní Republika**¹ na Českou republiku a Slovenskou republiku.

Mezi základní geografické údaje České republiky patří rozloha, která je 78 866 km². Dále pak hustota zalidnění a ta činí v průměru 134 obyvatel / km². Počet obyvatel v roce 2020 se pohybuje přibližně okolo 10,694 milionu.²

1.2 Administrativní členění České republiky

Administrativní členění vypovídá o tom, jak je stát jeho správou rozdělen na menší územní části s místní státní správou, samosprávou.

Následující část kvalifikační práce se zabývá zmapováním historie administrativního členění České republiky, zásadními mezníky vývoje a v neposlední řadě přiblíží současný stav tohoto územního dělení.

1.2.1 Historie a vývoj administrativního členění České republiky

Pohledem do historie územního a administrativního členění zjistíme, že do roku 1848 bylo naše území pod patrimoniální správou a základní jednotkou členění bylo stanoveno **patrimonium**³ neboli panství. Vymezeny byly země Čechy, Morava, Slezsko a v Čechách bylo ustaveno dvacet čtyři kraje, v jejichž čele působil hejtman. Panství se zde nacházelo jeden tisíc čtyři sta dvacet jedno panství.

¹ **Česká a Slovenská Federativní Republika** byl federativní stát ve střední Evropě. Po pádu komunistického režimu v Československu byla Československá socialistická republika přejmenována od 29. března 1990 na Československá federativní republika. Po vypuknutí sporu o název společného státu byla Československá federativní republika přejmenována na Česká a Slovenská Federativní Republika

² Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky
<https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/index.html>

³ **Patrimonium** je latinský výraz, který původně v římském právu označoval majetek, jenž syn zdědil po otci a mohl s ním vzhledem k zániku otcovské moci libovolně nakládat. Šlo proto už o jeho neomezené soukromé vlastnictví. Díky recepci římského práva se tento právní institut zachoval až do středověku, kde znamenal svobodné šlechtické vlastnictví půdy.

V důsledku reformy, která proběhla v roce 1848, došlo ke spojení Moravy a Slezska. Na území Čech pak vzniklo třináct krajů a Praha, v čele stály vlády kraje. Novým počinem byl vznik osmdesáti okresů, spravovaných okresním hejtmanstvím. K nejnižší správní jednotce té doby patřila obec. Obce byly spravovány obecními výbory s představenstvy.

Další reforma v roce 1867 měla za následek opětovné rozdělení Moravy na zemi moravskou a slezskou. Došlo ke zrušení krajů, zvýšil se počet okresů, a to v souvislosti se zvyšujícím se pohybem obyvatelstva.

Rok 1918, jako další vývojový mezník, je příznačný **vznikem Československa**⁴ a také beze změny převzatým systémem územní správy. Systém byl tvořen **okresy**⁵ a obcemi.

V nově vzniklém Československu nabyly **župy**⁶ platnosti jako jednotky regionálního územního členění. Reforma z roku 1920 usilovala o ustavení župního zákona. Zákon sice byl přijat a župy byly zřízeny, ale pouze na Slovensku. V českých zemích v souvislosti s politickým odporem zákon platnosti nikdy nenabyl a župní zřízení nahradilo v roce 1928 zřízení zemské. Vytvořeno tak bylo územní rozdělení na čtyři samosprávné země. Až rok 1949 přinesl platné reformní důsledky a ustaveny byly **kraje**⁷, okresy a **obce**.⁸

Změny přinášející další zásadní význam spadají do let 2001, kdy došlo ke vzniku krajských samospráv, a 2003, kdy byly zrušeny okresní úřady a vznikly obce s rozšířenou působností.⁹

Prvního ledna 2001 začalo působení čtrnácti nových krajů. Činnost okresních úřadů byla sice ukončena, ale jako územní jednotky okresy zrušeny nebyly. Lze tedy od té doby nastínit následující členění: kraje – okresy – **obce s rozšířenou působností**.¹⁰ Tyto jednotky se nazývají administrativní regiony.¹¹

⁴**Vznik Československa** byl proces, který vedl k ustavení samostatného československého státu. Československo bylo vyhlášeno 28. října 1918.

⁵ **Okres** je územně-správní jednotka zpravidla střední úrovně, vyšší než obec a nižší než kraj.

⁶ **Župa** je vyšší územně správní celek v některých zemích, převážně střední a východní Evropy.

⁷ **Kraj** je územní jednotka menší než stát a větší než okres.

⁸ Katalog k výstavě 100 let proměn hranic našich regionů. Výstavu pořádalo a Katalog vydalo Ministerstvo vnitra ČR v říjnu roku 2018. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/100-let-promen-hranic-nasich-regionu.aspx>

⁹ dle zákona č. 129/2000Sb., o krajském zřízení

¹⁰ **Obecní úřady obcí s rozšířenou působností** (tzv. obcí III. stupně) jsou mezičlánkem přenesené působnosti samosprávy mezi krajskými úřady a ostatními obecními úřady.

¹¹ <http://www.nuv.cz/t/informace-o-uzemne-spravnim-cleneni-ceske-republiky>

1.2.2 Současné administrativní členění České republiky

Vlivem změny politické situace v roce 1989 byly zrušeny krajské národní výbory. Kraje jako územní jednotky však fungovaly nadále. V souvislosti s okresy byly okresní národní výbory přeměněny na okresní úřady. S platností od prvního ledna 2003 byly okresní úřady zrušeny úplně (ne však okresy jako takové) a účinnost nabyly obce s rozšířenou působností.

Prvním lednem 2001 začalo tedy pracovat na území České republiky čtrnáct krajů, které byly složeny z již zmiňovaných okresů (viz tab. 1 na str. 12, zdroj dat¹²).

Tabulka 1: Přehled krajů, jejich rozloha a krajská města

Kraj	Krajské město	Rozloha v km ²
Jihočeský	České Budějovice	10 056
Jihomoravský	Brno	7 066
Karlovarský	Karlovy Vary	3 314
Královehradecký	Hradec Králové	4 758
Liberecký	Liberec	3 163
Moravskoslezský	Ostrava	5 554
Olomoucký	Olomouc	5 140
Pardubický	Pardubice	4 519
Plzeňský	Plzeň	7 561
Praha	Praha	496
Středočeský	Praha	11 015
Ústecký	Ústí nad Labem	5 335
Vysočina	Jihlava	6 925
Zlínský	Zlín	3 964

Tabulka 1 uvádí souhrnný přehled všech krajů České republiky. Seznam je řazen abecedně. Jedná se o výčet aktuální v roce 2020. U každého kraje uvedeno krajské město jako centrální město celého kraje. K údajům uvedeným v tabulce náleží také rozloha jednotlivých krajů uváděná v km².¹²

Každý kraj je tvořen okresy. V prosinci 2002 byla ukončena činnost okresních úřadů a okresy fungují již jen jako územní jednotky. V současné době je na území České republiky celkem sedmdesát sedm okresů (viz obrázek1, zdroj¹³).

Obrázek 1: Okresy a kraje v územním členění České republiky

Obrázek 1 podává názorný přehled rozdělení České republiky na jednotlivé kraje a zároveň jsou v každém kraji zaznamenány okresy, které kraje tvoří.¹³

1.2.3 Jižní Čechy

Následující podkapitola se věnuje vybranému kraji České republiky, a to Jihočeskému kraji. Jak již bylo řečeno v úvodu diplomové práce, dotýká se její téma regionu Strakonicko, který považuji za svůj rodný. Okres Strakonice je jedním z okresů Jihočeského kraje, a tak z těchto

¹² <https://www.statnisprava.cz/>

¹³ <https://www.czso.cz/>

důvodů jsou následující dvě podkapitoly věnovány zmapování a charakteristice jižních Čech a Strakonicku.

„Jako živé bytosti přistupujete ke mně v snách se zlatýma očima večerů, vy všechny rybníky domova mého, pro které v žádném druhém kraji nevymyslili jmen krásnějších... Pro mne jste pohledem oka božího ve dnech pohody i přísným zadíváním zraku Moranina v jitrech zimních šer. Ve vás je ztajen věčně se proměňující výraz této krajiny, její spanilá lyričnost, celá bohatá škála proměn a vztahů...“¹⁴ Takto lyricky viděl jižní Čechy, kraj rybníků, spisovatel **Ladislav Stehlík**¹⁵. Vroucně a něžně se vyznává ke svému rodnému kraji v knize **Země zamyšlená**¹⁶.

Poetika jižní části Čech dává nahlížet na kraj právě očima již zmíněného spisovatele. Nejen jeho okouzlovaly vodní hladiny rybníků, potůčků, řek i říček. Spolu s nimi i rázovitá povaha kraje a lidí, v něm žijících, přitahuje a vábí mnohé návštěvníky z různých koutů Čech.

Od jižní části kraje k severu protíná napříč celou jihočeskou oblast řeka Vltava. Pramení na Šumavě a po celý svůj tok pobírá s sebou vody nejen největších jihočeských řek, ale i dalších menších přítoků. První rybníky byly zakládány na území jižních Čech již ve 12. století. Nejvíce byl rozvoj rybníkářství podporován za vlády **Jana Lucemburského**¹⁷ a jeho syna **Karla IV**¹⁸. Historie dokládá, že zakládání a výstavbu celých rozlehlých a velmi důmyslně propracovaných rybníčních soustav na jihočeském území podporovaly nejstarší a významné jihočeské šlechtické rody **Vítkovců**¹⁹, **Rožmberků**²⁰ a **Schwarzenbergů**²¹.

Je třeba se podívat i na ohraničení jižních Čech. Jih celého území rámuje vrcholky Šumavy a Novohradských hor se svými hustými, zádumčivými lesy. Šumavské hvozdy tvořily vždy,

¹⁴ STEHLÍK, Ladislav. *Země zamyšlená*. 5. vyd. V Praze: Československý spisovatel, 1975.

¹⁵ **Ladislav Stehlík**, narozený 26. června 1908 v Bělčicích nedaleko jihočeské Blatné, byl český básník, spisovatel a malíř.

¹⁶ **Země zamyšlená**, kniha Ladislava Stehlíka, je považována za jeho největší dílo. Je lyrickým průvodcem po jihozápadních Čechách. Autor při svých cestách po kraji sesbíral pověsti, zaznamenal osudy místních lidí či zastavení zajímavých návštěvníků

¹⁷ **Jan Lucemburský** byl lucemburský hrabě a český král. Jeho manželka byla Eliška Přemyslovna a s ní měl syna Václava. Ten později přijal jméno Karel.

¹⁸ **Karel IV.**, český král a římský císař, byl synem Jana Lucemburského a Elišky Přemyslovny. Zasloužil se o velký rozvoj a rozkvět Českého království. Nazýván byl Otcem vlasti.

¹⁹ **Vítkovci**, starobylý a významný šlechtický rod. Jižní Čechy spravovali celých čtyři sta let.

²⁰ **Rožmberkové** byli přímými pokračovateli rodu Vítkovců. Za jejich působení došlo k velkému rozkvětu rodového panství, dnešní jižní Čechy.

²¹ **Schwarzenbergové** je šlechtický rod, který sehrál v historii Českého království významnou roli. Postupně tento rod získal mocné državy na jihu a severu Čech.

hlavně však v dávné historii, neproniknutelnou hradbu nejen proti nepřátelům, ale znemožňovaly také průchod novým vlivům, směrům přicházejícím z celé Evropy. Království české se tak stávalo pro okolní svět tajuplným a neznámým, lidé si uchovávali svoji svébytnost a rázovitost a ta se pak dědila z pokolení na pokolení. I to tvoří odkaz budoucím generacím.

O kraji jako o územním správním celku a územně vymezeném společenství lidí mluvíme v souvislosti se zákonem č. 129/2000 Sb. o krajích ze dne 1. ledna 2001. Jako takové má kraj právo na ustavení samosprávy, krajských orgánů, které svoji činnost vykonávají podle potřeb kraje.²²

Z hlediska současného administrativního členění se Jihočeský kraj dělí na menší územní celky okresy: České Budějovice, Český Krumlov, Písek, Strakonice, Jindřichův Hradec, Prachatice, Tábor (viz obrázek 2, zdroj²³). K dalším nižším územním celkům náleží obce s rozšířenou působností: Blatná, České Budějovice, Český Krumlov, Dačice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Milevsko, Písek, Prachatice, Soběslav, Strakonice, Tábor, Trhové Sviny, Třeboň, Týn nad Vltavou, Vimperk.²³

²² <https://www.kraj-jihocesky.cz/>

²³ <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-jihocesky-kraj-1-ctvrtleti-2020>

Obrázek 2: Mapa okresů Jihočeského kraje

Obrázek 2 znázorňuje geografické postavení a rozmístění okresů v Jihočeském kraj.

Tabulka 2: Okresy Jihočeského kraje, jejich rozloha a počet obyvatel

Název okresu	Rozloha v km ²	Počet obyvatel
České Budějovice	1 639	190 844
Český Krumlov	1 616	61 126
Jindřichův Hradec	1 944	91 359
Písek	1 127	70 741
Prachatice	1 375	50 712
Strakonice	1 032	70 683
Tábor	1 326	102 369

V tabulce 2 jsou uvedeny názvy okresů, které jako menší územní celky tvoří geografické členění Jihočeského kraje. Tabulka také obsahuje údaje o rozloze jednotlivých okresů. Rozloha je uváděna v jednotkách plošného obsahu v kilometrech čtverečních (km²). Třetí údaj tabulky je údaj o počtu obyvatel v každém uvedeném okrese.²⁴

1.2.4 Strakonicko

Pojem Strakonicko je synonymní označení pro okres Strakonice. Rozprostírá se na západě jižních Čech. Jeho rozloha činí 1032 km² a je tak nejmenším okresem Jihočeského kraje. Podle geografického členění krajů České republiky je okres Strakonice na jihu a východě sevřen třemi okresy jižních Čech, okresem Prachatice, Písek a České Budějovice. Z okresů Plzeňského kraje sousedí Strakonicko s okresy Plzeň-jih a Klatovy na západě a dalším sousedním okresem na severu je okres Příbram, okres Středočeského kraje.

K nižším územním celkům, které tvoří územní členění okresu, náleží obce s rozšířenou působností (viz tabulka 3, zdroj²⁵) V strakonickém okrese k nim patří: Blatná, Vodňany a Strakonice.²⁵

Tabulka 3: Obce s rozšířenou působností, počty obyvatel

Obec s rozšířenou působností	Počet obyvatel k 1.1. 2019
Blatná	6 583
Strakonice	22 754
Vodňany	6 953

Tabulka 3 uvádí názvy nižších územních celků okresu Strakonice. Tvoří je obce s rozšířenou působností Blatná, Strakonice, Vodňany. Dále tabulka uvádí počet obyvatel jednotlivých obcí. Tento údaj je platný k 1. lednu 2019.

Letmým pohledem do historie objevíme nezpochybnitelný fakt o rýžování zlata. To je neodmyslitelně spojené s nejvýznamnější řekou okresu, řekou Otavou. Protíná celé střední území Strakonicka od západu na východ. Ve Strakonících řeka nabírá přítok Volyňku, která

²⁴ <https://www.risy.cz/cs/>

²⁵ <https://www.statnisprava.cz/>

protkává celý jih strakonického okresu. Jihovýchod okresu náleží řece Blanice a severozápad Lomnici. Stejně jako celé jižní Čechy i Strakonicko je kraj tůní, potůčků a rybníků. Nejrozsáhlejší vodní plochy okresu se rozprostírají v Blatenské, Strakonicko-písecké a Bavorovské pahorkatině, ve Strakonicko-protivínském úvalu a v Českobudějovické pánvi.

Ve strakonickém **Muzeu středního Pootaví**²⁶ jsou uloženy nálezy, které dokládají přítomnost prvního sídliště již v období před naším letopočtem. Obce, podle historických pramenů, se na dnešním území Strakonicka nacházely již ve století jedenáctém, i když největší rozmach osídlení nastal ve třináctém a čtrnáctém století.²⁷

K ucelenému obrazu Strakonického okresu samozřejmě patří i kulturní a historický pohled na danou oblast. Souhrnný výčet historických památek by pravděpodobně vydal na samotnou kvalifikační práci, a tak je třeba uvést alespoň nejvýznamnější. K nim nezpochybnitelně náleží strakonický hrad, jehož historie spadá do dob působení starobylého šlechtického rodu Bavorů. O tomto hradu bude dále pojednáno v oddíle zaměřeném na město Strakonice a Základní uměleckou školu Strakonice v souvislosti s hudebními lokalitami a centry strakonického okresu.

Stručný výčet historických památek souvisí s dalšími půvabnými a významnými památkami okresu Strakonice a tu je třeba se zmínit o vodním zámku v Blatné. Městu Blatná bude také věnována kapitola týkající se Základní umělecké školy Blatná jako hudební lokality regionu.

Je třeba pohlédnout i na kulturní bohatství kraje, tedy celých jižních Čech a konkrétně Strakonicka především. Kultura ve smyslu hmotného i duchovního bohatství a originality dané oblasti přináší velmi zajímavý a dodnes aktuální pohled na lidovou kulturu s jejími rázovitými projevy v této části Čech. Vždyť lidová kultura jako taková tvoří pevné historické kořeny, které jsou pro kvalitní a smysluplné lidské bytí podmiňující. Znalost kultury našich předků pevně ukotvuje naše životy a pomáhá nám osvětlit otázky sounáležitosti.

Strakonická oblast, jak již byla výše vymezena, je pevně spjata s tradicemi folkloru. Často bývá pojem folklor synonymně zaměňován s termínem lidová kultura. Dnešní pohled

²⁶ **Muzeu středního Pootaví** ve Strakonících bylo založeno v roce 1894 a nachází se v prostorách strakonického hradu.

²⁷ Čerpáno z informací strakonického Muzea středního Pootaví při osobní návštěvě a prohlídce muzea.

odborníků však vyčleňuje folklor jako součást lidové kultury a konkretizuje ho jako veškeré lidové výtvary a činnosti našich předků na určitém vymezeném území, a to z hlediska slovesného, hudebního, tanečního a řemeslného.²⁸ Otázka Strakonicka, folkloru, jeho tradic i současných projevů bude šířeji rozvíjena v kapitole věnované této problematice, která úzce souvisí s vymezeným tématem kvalifikační práce „**ZUŠ na Strakonicku**“, v kapitole **Dudácká tradice na Strakonicku**.

²⁸ PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. *Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-347-8.

2 Historický region

Na územní členění a jeho vývoj lze nahlížet i jiným pohledem, a to z pozice historických regionů. Náplní této kapitoly bude problematika členění území na historické regiony. Jedním z cílů diplomové práce je přesněji a úžeji vymezit oblast Strakonicka. Práce na zmíněnou problematiku nahlíží z několika úhlů a snaží se o vymezení daného území podle několika různých hledisek, které pak směřují k hlavnímu pohledu na určení oblasti. Tento pohled bude obsahem kapitoly následující, věnované hudební regionalistice.

2.1 Obecná problematika historických regionů

Téma historických regionů, jejich vznik a vývoj je téma velmi obsáhlé a rozmanité, protože odborníci z řad historiků, geografů, ekologů, etnologů a mnohých jiných vědeckých disciplín se k problémům regionů vyjadřují samozřejmě pohledem svého vědního oboru. Zabývají se pojmy, vznikem a změnami regionů, posuzují vývoj z časového hlediska a podle kritérií právě jen svého oboru. Z tohoto důvodu diplomová práce představuje historické regiony jako jednu z možných variant členění území a oblastí, ale nebere tento pohled jako směrodatný a hlavní pro vymezení oblasti Strakonicka tak, jak je uvedeno v tématu práce.

Region z hlediska historického je územní celek, v němž se nachází politické, hospodářské a kulturní centrum, někdy může být center několik. Již ve středověkém období našich dějin, kdy docházelo k dělení velkých území na území menší v souvislosti s vývojem českého státu a uplatňováním mocenských a hospodářských zájmů panovníka i církve a šlechty, se setkáváme se vznikem historických regionů.²⁹

Z hlediska vlastností historických regionů je třeba si všítat, čím se vymezuje, jaké jsou jeho zvláštnosti. To znamená ráz krajiny, přírodní zdroje, poloha, vzdálenost hraničních oblastí, charakter hospodářský, duchovní, kulturní.

Názvy historických regionů našich zemí se vytvářely často podle jeho centra, například **Ústecký kraj**³⁰. Jindy vzniklo pojmenování podle světových stran, například Jihočeský kraj,

²⁹ Katalog k výstavě 100 let proměn hranic našich regionů. Výstavu pořádalo a Katalog vydalo Ministerstvo vnitra ČR v říjnu roku 2018. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/100-let-promen-hranic-nasich-regionu.aspx>

³⁰ **Ústecký kraj** leží na severozápadě Čech. Na východě sousedí s Libereckým krajem, na jihovýchodě se Středočeským krajem, na jihu má kratičký úsek společné hranice s Plzeňským krajem, na jihozápadě hraničí s Karlovarským krajem. Od počátku 13. století vznikala síť královských měst Žatec, Kadaň, Louny, Most, Ústí nad Labem a Litoměřice. Z nich právě Ústí nad Labem se stalo nejdůležitějším městem v severních Čechách.

a někdy také podle geografické vlastnosti, například **Podbrdský kraj**³¹. Regiony získávaly názvy také podle necentrálních lokalit, příkladem je **Chodsko**³².

Kategorizace systému historických regionů není jednoduchá ani jednoznačná především v kontextu s jejich počtem a záměrem vzniku. Pro účely historických, přírodovědných a společenských oborů lze použít roztřídění podle následujících sfér. První je hledisko geografické a týká se regionů s názvem například jižní Čechy, jižní Morava a jiné. Jde tedy o dělení v souladu se soustavou krajů. Těm byla věnována kapitola 1.2.2 Administrativní členění České republiky.

Druhé hledisko je rozdělení územně správní a je třeba ho rozlišit dvojího druhu, podle současného nebo podle historického území. Z pohledu současného jde o rozdělení do krajů, okresů, obcí s rozšířenou působností. Podle ústavního zákona z 1. ledna 2000 bylo ustaveno čtrnáct krajů: Praha, Středočeský, Jihočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký, Královédvorský, Pardubický, Kraj Vysočina, Moravskoslezský, Olomoucký, Zlínský a Jihomoravský kraj. K tomuto typu klasifikace se vyjadřuje výše uvedená kapitola.³³

Ke třetí sféře třídění náleží typologie tematická, která obsáhne územní uspořádání v souvislosti s hospodářstvím, kulturou a politikou společnosti.

2.2 Strakonicko – součást historického regionu Prácheňsko

Jak již bylo uvedeno v předešlých kapitolách o administrativním členění území, je oblast Strakonicka neboli okres Strakonice jedním z okresů Jihočeského kraje. Tento kraj se rozkládá téměř na celé jedné čtvrtině celé České republiky, ale co do počtu obyvatel se v porovnání s ostatními kraji řadí k oblastem s nižším počtem.³⁴

Následující tabulka, údaje a učiněné závěry poslouží k získání názornější představy naturelu obyvatel jižních Čech, jejich kořenů a způsobu života nejen předků, ale lidí v současnosti.

³¹ **Podbrdský kraj** se nazývá podle vrchoviny Brdy. Je to je územní jednotka, která vznikla za vlády krále Jiřího z Poděbrad v roce 1458.

³² **Chodsko** je historická etnografická oblast v okolí západočeského města Domažlice. Označení Chod má svůj základ ve slově chodit – chod byl ve staročeštině „výsadní sedlák, který měl po hranicích choditi a hlídati“.

³³ Katalog k výstavě 100 let proměn hranic našich regionů. Výstavu pořádalo a Katalog vydalo Ministerstvo vnitra ČR v říjnu roku 2018. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/100-let-promen-hranic-nasich-regionu.aspx>

³⁴ Údaj Českého statistického úřadu uvádí k 31. březnu 2020 počet obyvatel Jihočeského kraje 643 408. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Tabulka 4: Kraje ČR, počty obyvatel, rozloha a hustota zalidnění

NÁZEV KRAJE	POČET OBYVATEL	ROZLOHA v km ²	HUSTOTA ZALIDNĚNÍ
Hlavní město Praha	1 324 277	496	2 443
Středočeský kraj	1 385 141	10 928	109
Jihočeský kraj	643 048	10 058	63
Plzeňský kraj	589 899	7 649	74
Liberecký kraj	443 690	3 163	137
Královéhradecký kraj	551 647	4 759	116
Pardubický kraj	522 662	4 519	113
Kraj Vysočina	509 813	6 796	76
Jihomoravský kraj	1 191 989	7 188	159
Olomoucký kraj	632 015	5 272	122
Zlínský kraj	582 555	3 963	149
Moravskoslezský kraj	1 200 539	5 430	230

Tabulka 4 uvádí názvy krajů České republiky a jejich počty obyvatel jednotlivých krajů. Dalším údajem uváděným v tabulce je rozloha krajů, uváděná v jednotkách plošného obsahu v km². K dalším faktům tabulky patří hustota zalidnění uváděných oblastí. Hustota zalidnění je údaj, který charakterizuje průměrný počet osídlení lidmi. Udává se v počtu obyvatel na čtvereční kilometr (/km²) a lze ho zjistit jako podíl počtu obyvatel a plochy (rozlohy) daného území. Všechny údaje uváděné v tabulce jsou platné k 31. březnu 2020.³⁵

Porovnáním uváděných údajů v tabulce lze dospět k závěru, že co do rozlohy 10 058 km² lze Jihočeský kraj srovnávat s krajem Středočeským, největší oblastí České republiky. Počet

³⁵ Údaje Českého statistického úřadu uváděné k 31. březnu 2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

obyvatel 643 048 však jižní Čechy řadí až páté místo a hustota zalidnění 63 obyvk/km² znamená, že Jihočeský kraj náleží mezi kraje České republiky k oblastem s nejnižší hustotou zalidnění.

Závěry, ke kterým dospělo porovnání údajů z tabulky 4, a zajímavý fakt, že tři čtvrtiny obyvatel Jihočeského kraje sídlí v obcích, jejichž počet obyvatel nepřesáhne pět set³⁶, to samo o sobě předurčuje a naznačuje odlišné jak podmínky pro životní způsob obyvatelstva, tak i ráz a charakter oblasti, v porovnání s ostatními kraji České republiky. Kořeny této životní a prostorové odlišnosti lze nalézt již u našich dávných předků, jejichž životy určovala mimo jiné zeměpisná poloha kraje. Šumava, lemující jižní hranici, nepropustné lesní hvozdy uzavírající se před nepřáteli a vlivem zvenčí, mnohdy však také i před zdravým pokrokem. Jihočeši zůstali odedávna svérázní, pevně zakořeněni v svébytném rodném kraji, na který jsou hrdé celé generace.

Historický region jižních Čech byl od druhé poloviny osmnáctém století a ve století devatenáctém členěn a tvořen třemi oblastmi: Prácheňským krajem, Tábořským a Budějovickým. V první polovině dvacátého století pak došlo k rozsáhlým územním změnám, jejichž výsledkem bylo oddělení oblasti Horažďovicka a Sušicka z Jihočeského kraje. Historii a kulturní kořeny však nelze snadno a jednoduše zrušit a oddělit. Kultura těchto oblastí zůstala proto poměrně pevnou součástí jižní oblasti České republiky.³⁷

Převážná část oblasti Jihočeského kraje, konkrétně rozsáhlá oblast strakonické a budějovické pánve a také vysočina kolem Jindřichova Hradce, byla již v historii charakteristickou oblastí zemědělskou, obilnářskou a pastvinářskou. Do dějin historického regionu se tyto oblasti, jejichž součástí byly další menší osobité části, zapsaly různorodými projevy lidové kultury.

Počátky historického regionu Prácheňsko sahá až do šestého století. Kraj byl poměrně nehostinný a nevhodný pro zemědělství. První obyvatelé proto patřili ne ke slovanským zemědělcům, jak by se v souvislosti s bájným výrokem praotce Čecha o zemi mlékem a strdím oplývající očekávalo, ale původní obyvatelstvo tohoto kraje náleželo k lidem, kteří zde na zlatonosné řece Otavě rýžovali zlato. Podél rýžovišť byla pak zakládána první sídla

³⁶ Údaje Českého statistického úřadu uváděné k 31. březnu 2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

³⁷ Dostupné z: Národní ústav lidové kultury: <http://www.nulk.cz/>

Prácheňského kraje. Později se tato sídla stala centry světské a církevní správy, jejichž hlavní úkolem byla organizace života v oblasti. Vzniklý český stát měl v prácheňském zlatě významný finanční zdroj. K nejstarším pevnostem postavenýmz důvodů ochranu pootavských rýžovišť řadíme například město Písek, založené v první polovině 13. století. Nebyl to však jenom zlatonosný písek, který vytvářel vhodné podmínky pro osidlování prácheňské oblasti. Mezi významné a neopomenutelné výhody patřily také lesy plné zvěře a dřeva a řeky slibující hojnost ryb.³⁸

Samotnému názvu Prácheňského kraje předcházela nejprve **hradská správa**³⁹ Království českého. Prácheňský kraj se pak stal jedním z historických regionů království a jeho existence naplnila celé jedno tisíciletí.

Reformy **císařovny Marie Terezie**⁴⁰ se v roce 1751 dotkly i Prácheňského kraje, kdy byl jmenován hejtman se sídlem v **Písku**⁴¹. V té době se Prácheňsko rozkládalo v západní části k **Železnému Rudě**⁴², k **pohoří Brdy**⁴³ v okolí **Březnice**⁴⁴ a **Rožmitálu pod Třemšínem**⁴⁵, který je na jihozápadě. Dále zahrnovalo **Šumavu**⁴⁶, oblast střední **Otavy**⁴⁷ a **Blanice**⁴⁸, pahorkatiny

³⁸ „Prácheňsko všemi smysly“ je projekt pěti spolupracujících skupin (Brána Písecka, LAG Strakonicko, Střední Povoltaví, Svazek obcí Blatenska, Vodňanská ryba) navazující na úspěšné zavedení regionální značky PRÁCHEŇSKO regionální produkt. Autor výstavní expozice a publikace: Kolář Ondřej Kryštof. Dostupné z: http://www.ctenizpisku.cz/cteni_dila/prachensko-vsemi-smysly/

³⁹ **Hradská správa** byla organizační soustavou, která českým knížatům a později králům zabezpečovala suverenitu v jednotlivých částech země. Na hradišti Prácheň u Horažďovic, kde stály dřevěné stavby, opevněné valy a palisádami, sídlil hradský správce s ozbrojenou družinou. Staral se o panovnickovy statky a lesy, rozhodoval spory mezi poddanými, bděl nad bezpečností cest, vybíral naturální dávky, poplatky, mýta, cla, pokuty a další prostředky do státní pokladny.

⁴⁰ **Císařovna Marie Terezie** z rodu Habsburků byla arcivévodkyně rakouská, královna uherská, královna česká a markraběnka moravská atd. Byla jedinou vládnoucí ženou na českém trůně.

⁴¹ **Písek** je město ve stejnojmenném okrese v Jihočeském kraji, 44 km severozápadně od Českých Budějovic, na řece Otavě. Žije zde přibližně 30 tisíc obyvatel. Písek byl založen v roce 1243 a jeho historické jádro je městskou památkovou zónou.

⁴² **Železná Ruda** je město v Plzeňském kraji na česko-německé hranici. Město se nachází na hranici Národního parku Šumava a je to jedno z šumavských sportovních a turistických středisek cestovního ruchu.

⁴³ **Pohoří Brdy** jsou členitá vrchovina ve středních Čechách.

⁴⁴ **Město Březnice** se nachází v okrese Příbram ve Středočeském kraji, asi 17 km jižně od Příbrami.

⁴⁵ **Rožmitál pod Třemšínem** je město v okrese Příbram v podhůří Brd asi 15 km jihozápadně od Příbrami. Leží na konci regionální železniční trati Březnice – Rožmitál pod Třemšínem.

⁴⁶ **Šumava** je rozsáhlé pohoří na hranicích Česka, Rakouska a německého Bavorska. Pohořím prochází hlavní evropské rozvodí mezi Severním a Černým mořem.

⁴⁷ **Otava** je zlatonosná řeka v západních a jižních Čechách, která bývála do konce 19. století srdcem a osou prastarého Prácheňského kraje. Je to levostranný přítok Vltavy, vznikající soutokem Vydry a Křemelné na Šumavě u Čeňkova Pily.

⁴⁸ **Blanice**, nazývaná též Vodňanská Blanice, je jihočeská řeka, pravostranný a nejdelší i nejvodnatější přítok Otavy.

v okolí města **Blatná**⁴⁹ a Písek. Důsledky reformy zřízení kraje, kterou upřesnil **Josef II**⁵⁰, se pak dochovaly až do devatenáctého století. Prácheňsko tedy obsáhlo celé Strakonicko, části okresu Klatovy, Písek, Prachatice, České Budějovice, Plzeň-jih a Příbram. Po geografické stránce vykazoval Prácheňský kraj shodu s povodím řeky Otavy.

Patrimoniální správa, o které se zmiňuje kapitola 1.2.1 Historie a vývoj administrativního členění České republiky a která uznává patrimonium, panství, jako správní jednotku, zanikla v roce 1848, tedy v revolučním roce, který přinesl v zemích Rakouského císařství mnoho změn. Mezi nimi byl také mimo jiné zánik patrimoniální správy (panství jako správní jednotky s vlastní pravomocí). Rok 1850 pak znamenal začátek budování soustavy okresů. Tento krok s sebou přinesl zánik Prácheňského kraje. Nejprve se stal součástí Plzeňského kraje a v šedesátých letech dvacátého století byly kraje zrušeny kvůli nově vznikajícím okresům. Území Prácheňska, starobylý Prácheňský kraj s dlouholetou historií, tradicí, svébytnou kulturou se tak rozdělilo na politické okresy Písek, Strakonice, Sušice, Prachatice. Jako celek tyto okresy představovaly přesnou hranici zaniklého Prácheňského kraje.

⁴⁹ **Blatná** je město a obec s rozšířenou působností v severozápadní části Jihočeského kraje. Svě jméno získala od blat, mezi nimiž byla založena. Město je obklopeno pahorky, které na severu přecházejí v lesní masiv Brd.

⁵⁰ **Josef II.**, syn císařovny Marie Terezie a Františka I. Štěpána Lotrinského, Josef II. byl v letech 1765 až 1790 císař Svaté říše římské a v letech 1780 až 1790 král uherský a král český, markrabě moravský a arcivévoda rakouský. Byl jedním z nejvýznamnějších panovnických představitelů evropského osvícenství, prosadil řadu osvícenských reforem.

3 Hudební region

V součinnosti s pohledem a s kritérii **hudební regionalistiky**⁵¹ bude možné naplnit cíl diplomové práce, který se týká vymezení hudebního centra a lokalit dané oblasti. Půjde o konkrétní určení těch základních uměleckých škol, které z celého výčtu strakonického okresu splňují kritéria a podmínky klasifikace hudební lokality, nahlíženo právě z pozice hudební regionalistiky. Tato kapitola a její podkapitoly se tedy budou zabírat základními pojmy a terminologií hudební regionalistiky, dále celkovým výčtem a charakteristikou všech základních uměleckých škol strakonického okresu a v neposlední řadě vymezením a určením těch uměleckých škol, které lze označit za hudební lokality regionu.

3.1 Hudební regionalistika

Hudební regionalistika je někdy vyčleňována jako samostatná disciplína muzikologie. Muzikologie (hudební věda) patří mezi humanitní vědy. Její strukturu tvoří teoreticko-poznávací obory, ke kterým náleží: teorie a dějiny nonartificiální hudby, hudební folkloristika a historiografie, organologie, hudební ikonografie, teorie a dějiny notace, hudební akustika, teorie, hudební psychologie, hudební estetika a sémiotika, hudební sociologie a pedagogika, teorie a dějiny hudební interpretace⁵².

3.1.1 Základní pojmy hudební regionalistiky

Hudební regionalistika podává vysvětlení a popis konkrétního prostoru, území, kde se hudba uplatňuje. V potaz bere funkci hudby i charakter jejího společenského působení. Tento hudebněvědní obor pracuje často se základním termínem **trojrozměrný prostorový celek**.⁵³ Označuje tak uzavřený i otevřený prostor, kde je slyšitelný určitý hudební projev. Při vymezení konkrétního hudebního regionu je tedy třeba brát v úvahu, v jakých konkrétních prostorech se hudba provozuje, kdo s ní přichází do styku a co z toho plyne pro hudbu i pro dané prostředí.

Je třeba také zmínit významný poznatek hudební regionalistiky, která tvrdí, že hudba není přítomna v konkrétním historickém prostoru, ale nachází se na jednotlivých místech. Při

⁵¹ Hudební regionalistika je jedním z oborů muzikologie.

⁵² LÉBL Vladimír, POLEDŇÁK Ivan in VÁŇOVÁ, Hana a Jiří SKOPAL. *Metodologie a logika výzkumu v hudební pedagogice*. 3., aktualizované vydání. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum, 2017. ISBN 9788024636214

⁵³ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2

určení a vymezení konkrétního hudebního regionu pracuje hudební regionalistika s dalším termínem, kterým je **hudební lokalita**. Hudební lokalita je určitý historický prostor daný souhrnem hudebně topografických jednotek. V hudební lokalitě může být hudba komponována, interpretována, konzumována. Lokalita je tedy vlastním nositelem hudebního dění. Může se jí stát jakýkoliv prostor (obec, hrad, klášter, škola a jiné), který je schopen na sebe vázat hudební zájmy a projevy, má hudební tradici a vykazuje aktivity vedoucí buď ke sjednocení nebo i naopak individualizaci hudebních zájmů.⁵⁴

Nadřazeným pojmem k hudební lokalitě je termín hudební region. Hudební region nelze nikdy vymezit jako územní celek bez hudebních kritérií a zároveň to také nemusí být přímo přesně ohraničené území. Mezi hudebními lokalitami dochází ke vzájemným vztahům a k působení jedné lokality na druhou. Podpůrnou činností hudební regionalistiky je studium zabývající se otázkami, jaká hudba se na určitých místech (například v Evropě, Čechách, v okresech či krajích) vyskytovala. Podstatný a zásadní je však výzkum a mapování skutečných hudebních regionů, které zahrnují všechny lokality, v nichž je možné se s určitým typem hudby setkat. Jde tedy vlastně o rozložení daného hudebního druhu, přičemž zdaleka nemusí jít o přesně ohraničený územní celek.⁵⁵

S otázkou hudebních regionů souvisí také fakt, že na ně působí historické aspekty, že mění své hranice, mohou se rozpadat a mohou vznikat regiony nové, popřípadě se mohou spojovat ve větší celky. **Jiří Fukač**⁵⁶ ve své stati „Hudba a člověk v prostoru“ uvádí názorný příklad vývoje hudebně folklórních regionů v 19. století, kdy vcelku pevné regionální hranice byly narušeny rozpadem feudalismu, industrializací a samozřejmým pohybem venkovského obyvatelstva a kdy byly nastoleny nové regionální vztahy.

V souvislosti s již zmíněnými a výše uvedenými fakty je třeba si uvědomit zajímavou skutečnost, že jedno určité místo může náležet více regionům. Například běžné město náleží v současné době jak k regionu klasické hudby, reprezentované konanými koncerty, zároveň tak k lidové folklórní hudbě, ale i k regionu jazzu, prezentovaného místními soubory. Hudební region je tedy soubor hudebních lokalit.

⁵⁴ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2

⁵⁵ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2, s. 133.

⁵⁶ **Jiří Fukač** byl známý a významný muzikolog, pedagog, popularizátor a organizátor.

Dalším významným pojmem hudební regionalistiky je termín **hudební centrum**.⁵⁷ Hudebním centrem se může stát ta hudební lokalita regionu, ve které se výrazně soustřeďují osobnosti, instituce a prostory určené k provozování určitého typu hudby. Vše je podmíněno tendencemi neustálého zdokonalování a rozsáhlé produkce.

Při hledání a konkretizaci hudebních lokalit, regionů a center a při mapování jejich vzájemných vlivů je třeba si uvědomit, že intenzita působení mezi nimi není v žádném případě závislá na prosté vzdálenosti. Podněty a vliv určitého hudebního centra se může šířit do vzdálených lokalit téhož typu hudby, zatímco blízké lokality určené hudbou odlišnou zůstanou daným vlivem nedotčeny.

„Hudební region nelze ztotožnit s žádným územním celkem vymezeným podle nehudebních kritérií. Skutečné hudební regiony zahrnují lokality, v nichž se setkáváme s určitým typem hudby. Univerzální hudební regiony neexistují, lze hovořit například o regionu barokní opery, jazzu, lidové hudby určitého typu.“⁵⁸

3.2 Hudební region Strakonicko

Kapitola **Hudební region Strakonicko** je zaměřena na možné nalezení určitého typu hudby, který je rozšířený pro celou, již výše vymezenou, oblast Strakonicka. Jak již bylo řečeno, okres Strakonice je jedním z územních celků okresního typu, které jsou součástí Jihočeského kraje. V celých jižních Čechách lze vysledovat staletými se vinoucí nit lidových tradic. Mezi nejstarší, nejpevnější, obzvláště na Strakonicku nejrozšířenější, patří tradice folklórní, konkrétně dudáctví. Obsah této části diplomové práce podává informace a doklady o historii i současnosti folklórního bohatství nejen celých jižních Čech, ale strakonického okresu nejvíce. Cílem kvalifikační práce je mimo jiné nalézt konkrétní hudební centrum a lokality Strakonicka. Dudáckou kulturní tradicí a hudební centrem regionu, jeho historií i současným stavem a vývojem dudácké muziky, její tradicí, osobnostmi, které stály u zrodu a pokračovateli tohoto specifického druhu hudby se tedy budou zabírat podkapitoly následující.

⁵⁷ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2, s. 134.

⁵⁸ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2, s. 133.

3.2.1 Dudácká tradice na Strakonicku

K široce používaným pojmům sociologie a regionalistiky patří mimo jiné pojem **tradice**. Tradice pojí jakoukoliv společnost jak s předešlými, tak samozřejmě i s následujícími generacemi, mají společně sdílené kořeny. Jedná se v obecné rovině o způsob myšlení, jednání, o formu předávání zkušeností i vztahů. Lze tedy konstatovat, že tradice existují ještě před narozením člověka. V tomto již zmíněném chápání se dá říct, že termín tradice má velmi blízko k užšímu pojetí kultury společnosti, míněno například uměním, literaturou, vzděláváním.⁵⁹ Součástí, jedním druhem kultury je lidová kultura a k té mají tradice společnosti velmi blízko. O otázce ochrany a zachování živých tradic bude pojednáno v kapitole o městě Strakonice jako hudebním centru regionu.

V jihočeské oblasti má lidová kultura, hlavně hudební a taneční, nerasatelnou a výraznou tradici. Lze konstatovat, že patří k předním projevům celé české kulturní historie, o čemž se ještě zmiňuje pozdější část této kapitoly. Nutno však ještě podotknout, že oproti historii došlo již v průběhu dvacátého století velká a významná změna v pojetí projevu a funkce dudáctví jako součásti lidové kultury. Nelze již hovořit o přirozeném projevu lidové kultury současné, ale je třeba uvažovat o dudácké kultuře v souvislosti s udržováním a oživováním tradic dudáctví. Je tedy nutné nezaměňovat pojem folklórní tradice a folkloristické. Pokud dochází k přenosu z původní funkce kultury z projevů původního žití do současného života, dochází ke změnám funkcí a je třeba hovořit o folkloristickém hledisku.⁶⁰

Pohledem dále do české historie lze objevit dudy a hráče na dudy vyobrazené významnými mistry na reprezentativních nástěnných malbách. Hrad Karlštejn se pyšní nástěnnou freskou ze čtrnáctého století znázorňující anděla hrajícího na středověké dudy. Další zmínka o tomto zajímavém nástroji se týká opět doby českého krále a římského císaře Karla IV. Tento na svoji dobu pokrokový panovník soustředil na Pražském hradě sbírku hudebních nástrojů, jejíž součástí se staly právě i dudy.⁶¹ Ty se sice těšily oblibě ponejvíce na jihočeském území a na Strakonicku obzvláště, ale zdrojem zábavy se stávaly téměř po celém území Čech. Příkladem může být setkání asi třiceti dudáků z různých koutů Čech, setkání

⁵⁹ BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

⁶⁰ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN 80-86156-35-4.

⁶¹ <http://www.muzeumkarlovamostu.cz/cz>

proběhlo na Staroměstském náměstí v červenci roku 1769. Účelem bylo uspořádání dudáckého koncertu na počest **kněžny Kinské**⁶².

Počátky hudby, zpěvu, tance jako součásti jihočeské lidové kultury jsou velmi starobylé a osobité. Dokladem toho může být například **sborník Košetický**⁶³ ze sedmnáctého století a ze století osmnáctého pak sešit sto šedesáti lidových písní Ondřeje Hůlky a jeho syna Františka. Tato sbírka písní je známá jako **Zlatokorunský rukopis**^{64, 65}.

Typickým a charakteristickým přednesem lidových písniček z jižních Čech je sytý a měkký hlasový **témbr**⁶⁶ a **hudební přírazy**⁶⁷ a **odrazy**⁶⁸ po vzoru nástrojových **melodických ozdob**⁶⁹. Hlavně pak **glissando**⁷⁰ a rozvláčné **legato**⁷¹ signalizuje jistou uvolněnost rytmu, typickou pro hudbu dudáckou, v jihočeské oblasti nejčastější doprovodnou muziku.

K tanci a ke zpěvu při radovánkách v jihočeských hospůdkách dob do devatenáctého století se uplatňoval nejprve cimbál malých rozměrů s **flašinetem**⁷². Ten byl v muzikantském uskupení pravděpodobným předchůdcem dobového akordeonu. Jak již bylo naznačeno v přechozích kapitolách, které se týkaly počtu a hustoty obyvatelstva na jihočeském území, je zřejmé, že jižní Čechy bývaly hlavně krajem venkova. Nejrozšířenějším a nejoblíbenějším venkovských spojení hudebních nástrojů při veselí, tanci a zpěvu byly **dudy**⁷³. Ty často

⁶² **Marie Anna Kinská** z Vchynic a Tetova byla vnučka Ferdinanda Bonaventury Kinského, českého šlechtice, sedmého knížete a významné osobnosti českého dostihového sportu.

⁶³ **Kancionál**: Sborník Jiřího Evermonda Košetického (1639-1700), stodvaceti písní, většinou duchovních.

⁶⁴ **Zlatokorunský rukopis** Ondřeje Hůlky (1752-1806), "hospodního hráče" ze Zlaté Koruny, zdědil syn František, muzikant. Dvacet písní přetiskl ve své sbírce Karel Jaromír Erben, anonymně.

⁶⁵ Národní ústav lidové kultury. Dostupné z: <http://www.lidovakultura.cz/>

⁶⁶ **Hlasový témbr** je specifické zabarvení hlasu, jeho barva, hlasové odstínění.

⁶⁷ **Hudební příraz** je tón, který nastupuje před hlavním tónem a o něco jej zkrátí.

⁶⁸ **Hudební odraz** je podobný přírazu, ale stojí až za notou hlavní, nastupuje co možno nejtěsněji před tónem následujícím.

⁶⁹ **Melodické ozdoby** jsou tóny nebo skupinky tónů a doplňují melodii a zdobí ji.

⁷⁰ **Glissando** je označení způsobu zpěvu a hry a znamená sklouznutí z jednoho tónu na druhý (vyšší nebo nižší) a výška tónu se mění plynule

⁷¹ **Legato** je označení způsobu zpěvu a hry. Znamená vázaně, tóny se hrají a zpívají těsně za sebou bez mezer.

⁷² **Flašinet** někdy také nazývaný kolovrátek, je přenosný mechanický hudební nástroj, zpravidla poháněný klikou, který reprodukuje předem mechanicky nahranou hudbu. Patří mezi aerofonní automatofonické hudební nástroje.

⁷³ Čeněk Zíbrt ve své publikaci *Hrály dudy: dějiny starodávné selské muziky české*. Praha: Čsl. akciová tisk., 1917 uvádí, že **dudy** jsou prastarý lidový hudební nástroj, užívaný v podobě historicky známé už v antickém Řecku. Původně byly dudy jednoduchým dechovým nástrojem, který pravděpodobně vznikl již před 4 000 lety v Egyptě a v přední Asii. Odtud se postupně šířily s pastýři, ale především s četnými arabsko-tureckými nájezdy a nájezdníky do Evropy, kde se nachází nejvíc jejich forem a druhů – mnoho evropských národů má pro ně nejen vlastní jméno, ale i své vlastní modifikace nástroje. Dudy jsou aerofon. Funkce nástroje ve všech oblastech Jihočeského kraje je založena hlavně na pumpování vzduchu pomocí koženého měchu, který je umístěn v levém podpaždí hrajícího hudebníka, do zásobního koženého měchu pod pravou rukou.

hrávaly s houslemi, později hrávaly ve spojení s klarinetem. Lze tedy konstatovat, že na počátku devatenáctého století bylo v Jihočeském kraji rozšířené a velmi oblíbené muzikantské seskupení čítající dudy, klarinet a housle, avšak záhy se k nim přidávaly nejen další dudy, ale i klarinet s houslemi. Zde je pak možné nalézt základ malé a velké selské muziky. Dudák a houslista tedy tvořili základnu pozdějších a do dnes fungujících dudáckých muzik. Ty budou dále zmiňovány v nadcházejících kapitolách. Dudáci byli muzikanti oblíbení ve všech oblastech jižních Čech. Dodnes jsou ponejvíce známa jména dudáckých osobností z devatenáctého století. Patří k nim jméno František Kejzar a František Kopšík^{74, 75}

Historická tradice dudácké muziky je velmi často spojována s tancem. Dudácká seskupení tvořila a dodnes tvoří také doprovodnou složku pro některé druhy lidového tance. Hlavním typem lidových tanců jižních Čech je takzvané **kolečko**⁷⁶, tedy párový tanec, jehož rytmus a výraz závisí právě na doprovodné části písní, a tudíž hlavně na dudáckém doprovodu.

V roce 2015 byla dudácká kultura jako Dudácká tradice jihočeského regionu na základě nominace Jihočeského muzea v Českých Budějovicích zapsána do Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury Jihočeského kraje, podle usnesení č. 1032/2015/RK-72 ze dne 8. 10. 2015. Dudáctví, tvořící bohaté kulturní dědictví jižních Čech, bylo nakonec v roce 2018, po zájmu a nominaci Ministerstva kultury České republiky, zapsáno dokonce **Seznamu nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky**^{77, 78}

Již bylo zmíněno, že dudácká tradice je kulturním bohatstvím celých jižních Čech. Oblast Strakonicka však je regionem, ve kterém jak v historii, tak v současnosti, vznikalo nejvíce

⁷⁴ **František Kopšík**, zvaný Roček, se narodil v roce 1822 a zemřel v roce 1915 v Klenovicích u Soběslavi. Byl to jihočeský lidový umělec, jeden z posledních dudáků, hrající na dudy nafukované ústy. Jeho hra se zachovala na voskových válečkách a nahrávky byly restaurovány.

⁷⁵ <http://www.lidovakultura.cz/>

⁷⁶ **Kolečko** patří do druhu takzvaných točivých tanců, které se od 16. století rozšířily takřka v celé Evropě. Tančí se pozvolnějším nebo naopak velmi prudkým způsobem otáčením dvojice na jednom místě, lidově řečeno na jednom prkně, neboť to odpovídá i tanečnímu prostoru v interiéru domů a starších venkovských hospod s dřevěnou podlahou.

⁷⁷ **Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky** byl zřízen příkazem ministra číslo 41/2008 a novelizován příkazem ministryně č. 45/2012 v souladu s usnesením vlády České republiky ze dne 5. ledna 2011 č. 11 ke Koncepti účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice a v rámci implementace Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví, jejíž smluvní stranou je Česká republika od roku 2009.

Hlavním účelem Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky je ochrana, zachování, identifikace, rozvoj a podpora nemateriálního kulturního dědictví na území České republiky.

⁷⁸ Národní ústav lidové kultury. Dostupné z: <http://www.lidovakultura.cz/>

dudáckých muzik a kde působilo daleko víc dudáckých osobností než v ostatních oblastech Jihočeského kraje.

Pohled do minulosti odhalí dokonce skutečnost, že v devatenáctém století bylo možné najít dudáky i v rakouské armádě. Z historických pramenů je známo například jméno talentovaného dudáka Vojtěcha Čerta ze Strakonice. Tento **rekrut**⁷⁹ hrával dudácké písničky pro své přátele při odpočinku. Zanedlouho dokonce působil ve vojenské kapele, což bývala pocta, udělovaná pouze talentovaným hudebníkům.

*„Byla to pěkná podívaná na strakonického dudáka vedle vojáků hudebníků, oděných tehdejšími bílý stejnokroj, **čáky**⁸⁰ na hlavách, po straně zbraň, a mezi nimi stál v malebném kroji prácheňského kraje dudák. Měl na sobě nízký klobouk se širokou střechou, s červenou pentlí a modrým peřím, zelený kabát se širokými rukávy, se širokou červenou lemovkou, sepjatý úzkým pasem, široký, až do poloprsou sahající bílý plátěný límec na krku, úplně nahý; krátké, pod koleny stažené spodky, mezi kterými a červeně lemovanými polobotkami, bylo viděti lýtka, krytá modrými punčochami“.*⁸¹

Dudáci se svým výjimečným nástrojem a dudáckým uměním byly předmětem obdivu dokonce i korunovaných osob. Manželka císaře Ferdinanda I. se při jedné ze svých cest z Prahy do Vídně zastavila ve městě Strakonice. Její pozornosti neunikl dudák Vojta Čert a na její žádost byl **Karolíně Bavorské**⁸² představen. Tento fakt lze pokládat za doklad jisté privilegovanosti dudáků a těch strakonických obzvláště. *„Představili císařovně sličného, švarného jinocha ve vylíčeném již lidovém kroji, který mačkal pod paží levou kozlíka celého, měch, podle tehdejšího zvyku ještě upraveného celého kozlíka, z celé kůže i s vycpanou hlavou a růžky, s ušima, červenýma očima, s vypláznutým jazykem červeným, s ocáskem, s nohami čtyřmi, z nichž přední nohy dvě měl dudák přehozeny volně přes levici, kterou hrál, druhé dvě zadní klátily se po boku.“*⁸³

⁷⁹ Při verbování čili náboru nových vojáků, prováděném verbíři, ještě před vznikem Československa, se z nich tak stávali rekruti neboli odvedenci.

⁸⁰ **Čáka** byla vysoká tvrdá parádní čepice k uniformě.

⁸¹ ZÍBRT, Čeněk. *Hrály dudy ...: dějiny starodávné selské muziky české*. Praha: Čsl. akciová tisk., 1917.

⁸² **Karolína Augusta Bavorská** byla rodem bavorská princezna z rodu Wittelsbachů a jako čtvrtá manželka rakouského císaře Františka I. rakouská císařovna a česká a uherská královna.

⁸³ ZÍBRT, Čeněk. *Hrály dudy ...: dějiny starodávné selské muziky české*. Praha: Čsl. akciová tisk., 1917.

Dalším dokladem o možném označení Strakonicka jako hudebního regionu, jehož nejstarší a stále pokračující kulturně společenskou hudební tradicí je dudácká kultura, je i přehledný výčet dudáků, dudáckých muzik a folklórních souborů s dudáckou muzikou celého jihočeského regionu. V následujícím soupisu je uvedeno, odkud jednotlivé osobnosti, muziky i soubory pocházejí, kde mají své místo vzniku a působnosti, tudíž bude možné zjistit možný výčet a výskyt týkající se oblasti Strakonicka.⁸⁴

Blatensští dudáci, ZUŠ-Blatná

Vedoucím souboru je Martin Škanta, současný ředitel a pedagog hry na dudy Základní umělecké školy Blatná. Soubor byl založen roku 1987 Milošem Jankovským, dudákem Strakonické dudácké muziky.

Dětská dudácká muzika ZUŠ-Strakonice

Soubor vede Bohuslav Šabek. Tradici dudácké muziky založil Vojtěch Hrubý roku 1969 a rok 1992 byl rokem změn a tradici převzal pedagog hry na dudy Bohuslav Šabek.

Dudácké trio-Strakonice

Trio vzniklo roku 2006 ve složení Lenka Horejšová (dudy), Radek Žitný (klarinet), Miroslav Žitný (housle). Členové se s dudáckou hudbou seznámili jako žáci Základní umělecké školy Strakonice. Hrají v obsazení takzvané **malé selské muziky**⁸⁵: dudy, housle, klarinet.

Dudlajda – České Budějovice

Vedoucím tohoto uskupení je Miroslav Stecher. Soubor vznikl v roce 1990 a hraje v podobě dudácké muziky rozšířené o další lidový nástroj-harmoniku. Kromě klasických folklórních písní zahrnuje jejich repertoár také úpravy jiných žánrů.

Elčovická dudácká muzika-Lčovice

⁸⁴ <https://www.muzeumcb.cz/>

⁸⁵ Dudácká muzika je typickým projevem lidové hudby jižních až západních Čech. Za hlavní centra dudácké muziky jsou považována města Strakonice a Domažlice. Malá selská muzika je jedním z typů seskupení dudáckých muzik. Tyto typy se liší počtem hudebníků a nástrojovým obsazením. Malá selská muzika hraje ve složení: Es klarinet, dudy, housle.

Vedoucí dudácké muziky je Ludmila Vilánková a uměleckým vedoucím Vladimír Jelínek. Soubor vznikl roku 1993. Má sedm členů. Jejich repertoár tvoří písničky z oblastí Pošumaví, Strakonicka a Domažlicka.

Furiantská muzika – České Budějovice

Soubor, který vede Jaroslav Sklenička, spolupracuje také se souborem Bárováček.

Mladá dudácká muzika – Strakonice

Vedoucím dudácké muziky je Patrik Ředina. Mladá dudácká muzika vznikla v roce 2006. Nástrojové složení vyplývá z tradičního obsazení takzvané **velké dudácké muziky**⁸⁶: Es klarinet, dva B klarinety, dvoje dudy, troje housle a kontrabas. Uskupení čítá devět členů.

Malá dudácká muzika Úsvit-České Budějovice

Soubor, který vede Miroslav Stecher, vznikl v roce 1980. Hraje v klasickém obsazení dudácké muziky. V méně tradičním obsazení i repertoáru se s ní lze setkat jako s Dudlajdou.

Netradiční lidová dudácká muzika DUHA-Rataje

Dnes pětičlenná muzika vznikla v roce 2004 z lásky k prosté lidové písničce. Vedoucím dudáckého uskupení je Josef Benedik.

Pošumavská dudácká muzika – Strakonice

Vedoucím souboru je Václav Martan. Poprvé se Pošumavská dudácká muzika Strakonice představila roku 1989 na devátém Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících. Jejich repertoár je sestaven převážně z lidových písní a tanců z Prácheňska, Šumavy a Pošumaví, a díky odborné erudici Tomáše Spurného, syna strakonického dudáckého pedagoga Vojtěcha Hrubého, jako jediná jihočeská muzika hraje písničky i ze sousedících německých jazykových oblastí.

Soumrak-Krnín

⁸⁶ **Velká dudácká muzika** je jedním z typů seskupení dudáckých muzik. Tyto typy se liší počtem hudebníků a nástrojovým obsazením. Velká dudácká muzika hraje ve složení: Es klarinet, B klarinet, dvoje dudy, dvoje až troje housle a kontrabas, případně viola.

Vedoucím je Martin Chadt. Soubor vznikl v roce 1987 jako součást Folklórního souboru Doudleban a od roku 1998 vystupují samostatně i jako hudební doprovod Folklórního souboru Soumrak.

Strakonická dudácká muzika-Strakonice

Soubor hraje pod vedením Pavla Eremiáše. Strakonická dudácká muzika vznikla v roce 1983, iniciátorem byl tehdejšího ředitele **Lidové školy**⁸⁷ ve Strakonících Vojtěcha Hrubého.

Švandova dudácká muzika-Strakonice

Vznikla ve Strakonících v roce 1998 a navazuje na dlouholetou tradici kvalitních dudáckých muzik na Strakonicku. Všichni členové jsou absolventy místní základní umělecké školy. Od roku 1999 muzika doprovází **Dětský folklórní soubor Prácheňáček**⁸⁸ a zároveň působí jako samostatné hudební těleso.

Venkovská dudácká muzika Bedrník – Kamenný Újezd

Vedoucím muziky je Jiří Letovský. Soubor vznikl roku 2008 jako doprovod tanečnicků Folklórní soubor Soumrak ze Zaluží u Českého Krumlova. S tanečnicí Folklórního souboru Radost funguje stálá spolupráce.

Krumlovská dudácká muzika

Soubor vznikl spojením českokrumlovských folklórních souborů Jitřenka a Růže. Vedoucím je Zlata Petříková.

⁸⁷ **LŠU** je dřívější název pro základní uměleckou školu (ZUŠ).

⁸⁸ **Dětský folklórní soubor Prácheňáček** vznikl dne 10. února 1981 na popud pana Josefa Režného, zakladatele a dlouholetého vedoucího Prácheňského souboru písní a tanců, pana M. Hůlky, vedoucího odboru školství, a paní H. Kozlové, ředitelky Okresního domu pionýrů a mládeže. Cílem tohoto počínu byla především příprava dorostu právě pro Prácheňský soubor písní a tanců.

Dudácké trio-Český Krumlov

Toto uskupení tvoří Zlatuše Petříková, Věra Matlachová a Radka Kmochová.

BUDUS-Budějcké dudácké sdružení – České Budějovice

Je to ojedinělé seskupení dudáků z Českých Budějovic a blízkého okolí a utvořilo se v roce 2010. Duchovním otcem a hlavním propagátorem je Miroslav Stecher. Budus byl založen proto, že se dudáci chtěli scházet, společně si zahrát, poradit si navzájem s technikou hry. Je to společnost přátel, které baví nejen hrát, ale i být spolu. Každý z členů hraje ve svém domovském souboru, proto i vystupuje v kroji z národopisné oblasti, ke které patří. Největším zážitkem pro ně byla účast na XX. jubilejním Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících, kde se poprvé představili samostatným programem.

Tabulka 5: Seznam dudáckých muzik a souborů, místo jejich vzniku a působení

Dudácké muziky Jihočeského kraje	Působíště a místo vzniku
Blatenští dudáci, ZUŠ-Blatná	Blatná, okres Strakonice
Dětská dudácká muzika ZUŠ-Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Dudácké trio-Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Dudlajda – České Budějovice	České Budějovice, okres České Budějovice
Elčovická dudácká muzika-Lčovice	Lčovice, okres Prachatice
Furiantská muzika – České Budějovice	České Budějovice, okres České Budějovice
Mladá dudácká muzika – Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Malá dudácká muzika Úsvit-České Budějovice	České Budějovice, okres České Budějovice
Netradiční lidová dudácká muzika DUHA-Rataje	Rataje, okres Tábor
Pošumavská dudácká muzika – Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Soumrak-Krnín	Krnín, okres Český Krumlov
Strakonická dudácká muzika-Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Švandova dudácká muzika-Strakonice	Strakonice, okres Strakonice
Venkovská dudácká muzika Bedrník – Kamenný Újezd	Kamenný Újezd, okres České Budějovice
Krumlovská dudácká muzika	Český Krumlov, okres Český Krumlov

Dudácké trio-Český Krumlov	Český Krumlov, okres Český Krumlov
BUDUS-Budějcké dudácké sdružení – České Budějovice	České Budějovice, okres České Budějovice

Tabulka 5 poskytuje soupis dudáckých muzik, souborů a uskupení, které vznikly a působí v rámci celého Jihočeského kraje. U každého souboru a dudáckého uskupení je uvedeno místo jeho vzniku a působiště činnosti. Z údajů tabulky je patrné, že mezi okresy, ve kterých dudácké muziky vznikly, patří okres Strakonice, České Budějovice, Český Krumlov, Prachatice a Tábor. Dále je v tabulce možné vysledovat, že soubory, jejichž místo vzniku a působiště jejich činnosti se nachází v oblasti Strakonicka, mají v jihočeském regionu největší zastoupení. Podrobnější zpracování a vyjádření procentuálního zastoupení zpracovává následující tabulka (viz tab. 6).

Tabulka 6: Počty dudáckých muzik a uskupení v jednotlivých okresech Jihočeského regionu

OKRES REGIONU	JIHOČESKÉHO REGIONU	POČET V JEDNOTLIVÝCH OKRESECH	SOUBORŮ	PROCENTUÁLNÍ VYJÁDŘENÍ POČTU SOUBORŮ V JIHOČESKÉM REGIONU (v %)
Strakonice		7		41
České Budějovice		5		29
Český Krumlov		3		18
Prachatice		1		6
Tábor		1		6

V tabulce 6 jsou uvedeny ty okresy Jihočeského kraje, v nichž vznikly a působí dudácké soubory, muziky a uskupení. Dalším údajem tabulky jsou počty souborů v jednotlivých okresech. Posledním údajem je procentuální vyjádření přítomnosti těchto souborů ve svých domovských okresech v rámci celého jihočeském regionu. Z těchto údajů vyplývá, že v rámci Jihočeského kraje působí nejvíce dudáckých muzik a souborů v okrese Strakonice, druhým okrese co do počtu dudáckých uskupení je okres České Budějovice a třetím okres

Český Krumlov. Nejméně dudáckých souborů se nachází v okrese Prachatice a v okrese Tábor.

Z tabulky 6 a jejích zpracovaných údajů a samozřejmě také z náplně této kapitoly Dudácká tradice na Strakonicku, která se zabývala zmapováním a přiblížením historie dudácké tradice v oblasti Strakonicka, vyplývá, že Strakonicko lze označit za hudební region dudácké hudby. Obsah následujících kapitol bude zaměřen na vymezení centra a hudebních lokalit hudebního regionu Strakonice.

3.2.2 Hudební centrum regionu

Každá úvaha o hudebním centru hudebního regionu předpokládá sledování a zmapování jednak prostorů určených k provozování určitého typu hudby, ale také dále osobností a institucí spojených právě s tímto daným druhem hudby, v neposlední řadě také veřejné provozování hudby například formou festivalů, hudebních soutěží. Samozřejmě celé sledování musí být podmíněno tendencemi neustálého zdokonalování a rozsáhlé produkce.⁸⁹

Následující podkapitola, jejímž cílem je nalézt a určit hudební centrum okresu Strakonice a potvrdit tak již zmiňovanou hypotézu, že hudebním centrem regionu je město Strakonice, je tedy zaměřena na hledání významných osobností a souborů dudácké hudby dané oblasti. Sledovány budou také instituce spojené s dudáckou tradicí a samozřejmě i hudební akce, festivaly představující soubory a interprety dudácké muziky.

K osobnostem, pro které dudáctví představovalo náplň jejich života a udávalo jejich společenské postavení, patří známí dudáčtí muzikanti **ze druhé poloviny devatenáctého století a z první poloviny století dvacátého:**

Vojtěch Čert, rodák ze Strakonice, byl dudákem při vojenské kapele pěšího pluku.

Josef Formánek, narozen roku 1844 ve Strakonících, byl jednou z nejvýznamnějších osobností hudebního a společenského života Strakonice druhé poloviny devatenáctého století. Působil jako ředitel měšťanské školy, sbormistr, sběratel starých dudáckých písní,

⁸⁹ FUKAČ, Jiří. *Hudba a člověk v prostoru* (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2

které veřejně propagoval. Roku 1894 sepsal první písemný návod ke hře na dudy. Zemřel roku 1926.

Jaroslav Formánek, narozený ve Strakonících roku 1884, byl synem Josefa Formánka. Byl to dudák, propagátor dudácké hry, autor řady odborných studií o hře na dudy, dudácích a dudácké hudbě. Působil jako profesor dudácké hudby pražské konzervatoře, kde měl svůj dudácký soubor. Se souborem vystupoval po celé republice i v zahraničí. Zapisoval lidové písničky a doplňoval je svými dudáckými doprovody. Před začátkem druhé světové války zvítězil rozhlasovým soubojem se skotskými dudáky, byl proto nazýván králem dudáků. Pozůstalost Jaroslava Formánka byla v roce 1939 věnována strakonickému muzeu a tvoří základ rozsáhlého muzejního sbírkového fondu.

Josef Slavíček, narozený roku 1870, byl **slavný strakonický dudák**, známý z dobových pohlednic jako dudák od Otavy. Po první světové válce se rozhodl žít hrou na dudy. Sám se na ně naučil a objížděl celou republiku. Původně se vyučil obuvníkem, ale vydělával si hraním na dudy hlavně ve Strakonících.⁹⁰

Rod Malkovských-tři generace **strakonických dudáků**: **Alois Malkovský** 1870-1956, jeho syn **Karel Malkovský** a vnuk **Jiří Malkovský**

Jiří Malkovský stál v roce 1942 u zrodu Strakonické dudácké kapely, v roce 1949 založil hudební spolek Národopisný soubor, později přejmenovaný na Prácheňský soubor písní a tanců.

Od poloviny dvacátého století se začaly formovat snahy o znovuoobnovení dudácké tradice.

V oblasti Strakonicka se o folkloristické snahy obnovy zasloužily **následující osobnosti**:

Vojtěch Hrubý, narozen roku 1915, působil řadu let jako **ředitel a pedagog houslí a dud v Lidové škole umění ve Strakonících**. Pro své žáky vytvořil metodiku hry na dudy. Napsal a sestavil Školu hra na dudy a Dudácké etudy. Vychoval řadu vynikajících hráčů na dudy. Ti stále reprezentují dudáckou kulturu jako sóloví hráči nebo i jakou členové dudáckých souborů a muzik, ale působí také jako pedagogové hry na dudy a vychovávají další mladé pokračovatele dudácké tradice. Názorným příkladem může být Hrubého žák Miloš Jankovský, který se později zasloužil o zavedení výuky hry na dudy v Základní umělecké

⁹⁰ <https://www.muzeumcb.cz/>

škole v Blatné, nebo syn Vojtěcha Hrubého Tomáš Spurný, který stál u zrodu Pošumavské dudácké muziky. Lze konstatovat, že žáci tohoto výborného muzikanta a pedagoga jsou členy snad všech dudáckých souborů Strakonicka. Vojtěch Hrubý byl nejen vynikající pedagog, muzikant, člověk, ale i propagátor lidové muziky a organizátor různých hudebních dudáckých akcí.⁹¹

Josef Režný, narodil se v roce 1924, byl to náš přední **organolog**⁹², specialista na dudáckou kulturu a tradici ve střední Evropě. Již v roce 1950 začal sbírat písně, projevy hudebního a tanečního folklóru. Této činnosti se věnoval soustavně a s láskou. Učarovaly mu lidové písně a celkem jich objevil, sebral a zaznamenal kolem dvou tisíc. Zaznamenal a tiskem vydal také lidové tance. K lidové kultuře náleží samozřejmě i lidové zvyklosti, součástí je i lidová slovesnost. To vše obsahuje Režného sbírka. Ve své sběratelské činnosti se zaměřil a obsáhl celý národopisný kraj prácheňský.⁹³ V souvislosti s dudami a dudáckou muzikou je nesporně jedním z největších a nejvýznamnějších aktivních propagátorů dudáckých festivalů a slavností. Zasloužil se o založení největšího festivalu v oblasti dudáctví Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakonících a organizoval mnoho jeho ročníků. Stál u zrodu další významné strakonické folklórní přehlídky Jihočeské slavnosti písní a tanců. Josef Režný byl člověk velmi čínorodý, učil hudební výchovu na strakonické střední škole, vedl žákovský orchestr, pěvecký a taneční soubor, byl učitelem hra na dudy. Působil také jako vedoucí Městského muzea ve **Volyni**⁹⁴. Režný se aktivně věnoval nejen dudám, ale hrál i na housle, violu a kontrabas. Právě jako basista působil od roku 1942 ve známe Strakonické dudácké kapele. Dalším jeho významným počinem bylo založení Národopisného souboru v roce 1949. Z tohoto souboru pak v roce 1951 vznikl **Prácheňský soubor lidových písní a tanců**⁹⁵, jehož se stal Režný uměleckým vedoucím a předním dudákem. Jako aktivní hráč na

⁹¹ <https://www.muzeumcb.cz/>

⁹² **Organologie** je vědní disciplína zabývající se hudebními nástroji, resp. jejich zkoumáním z hlediska historického vývoje, akustických a mechanických vlastností, konstrukčních technik a hudební praxe.

⁹³ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004. ISBN 80-239-3276-4.

⁹⁴ **Volyně** je české město ležící v severozápadní části Jihočeského kraje, v okrese Strakonice, na řece Volyňce zhruba deset kilometrů jižně od Strakonice a patnáct kilometrů severovýchodně od Vimperka, který se již nachází v prachatickém okrese. Historické jádro Volyně je od roku 1990 městskou památkovou zónou.

⁹⁵ **Prácheňský soubor lidových písní a tanců ze Strakonice** patří mezi významné představitele jihočeského folklóru. Základem souboru je dudácká muzika s českými dudami, které doplňují housle, basa a klarinet. Prácheňské písně, ale i skladby barokních mistrů interpretují zpěvačky a zpěváci Prácheňského souboru. Vrcholem činnosti souboru jsou vystoupení všech složek souboru – dudácké muziky, zpěvaček, zpěváků a tanečníků.

dudy byl členem dudáckého dua spolu s **Jindřichem Jindrákem**⁹⁶, barytonistou Národního divadla. Josef Režný byl také spolupracovníkem rozhlasu, televize a filmu. Jako předseda programové rady Mezinárodního dudáckého festivalu byl i autorem a režisérem některých, zejména komparatistických etnomuzikologických a organologických, programů a pořadů.

V roce 2005 byla Josefu Režnému udělena Cena ministra kultury za rozvoj tradiční lidové kultury a folklóru a v roce 2007 zvláštní cena ankety **Foskar**⁹⁷.

Jan Jankovský, hráč na dudy a žák Josefa Režného, se narodil v roce 1938 ve Vídni. Celý svůj život prožil v jižních Čechách, nejprve ve Strakonících, kde působil jako hráč na dudy v Prácheňském souboru písní a tanců od roku 1964 do roku 1975.⁹⁸ Později se s rodinou přestěhoval do malého městečka Sedlice u Blatné ve Strakonickém okrese. K lásce k lidové písni a k dudácké hudbě vedl také svého syna, který se vydal v otcových šlépějích a je aktivním dudákem dodnes.

Zdena Hadrabová, rodačka ze Strakoníc a dudučka Prácheňského souboru písní a tanců, se narodila 20. března 1951 ve Strakonících, kde prožila celý svůj život, zasvěcený právě hře na dudy. Byla také žákyní již výše zmiňovaného Josefa Režného. Zdena Hadrabová mimo jiné spolupracovala s režisérem Zdeňkem Podskalským na televizním pořadu věnovanému dudám. K lidové písni, folklóru a dudám vedla i svou dceru a vnučky, které jdou dnes v babiččiných stopách a působí v souboru Mladá dudácká muzika ze Strakoníc.⁹⁹

Jaroslav Vehrle, rodák ze Strakoníc, se narodil roku 1942. V dětství se setkal s Josefem Režným, který byl nejen učitelem hudební výchovy, při které žáky seznamoval s hrou dud a doprovázel na ně jejich zpěv, ale byl dokonce jeho třídním učitelem. Po vzoru své sestry se Jaroslav Vehrle přihlásil do Prácheňského souboru písní a tanců ve Strakonících a působil tam až do odchodu na vojnu. Po návratu z vojny si Vehrle začal plnit svůj sen a začal dudy vyrábět. Přes nedůvěru v možnost úspěchu některých osobností ze svého okolí se nedal

⁹⁶ **Jindřich Jindrák**, rodák ze Strakoníc, byl operní pěvec, barytonista, od roku 1958 byl sólistou v opeře Národního divadla v Praze. Byl výjimečný především ve smetanovském repertoáru. Učil na pražské konzervatoři a na HAMU. Věnoval se též koncertní činnosti a překladům písní. Získal řadu mezinárodních cen. Působil v Prácheňském souboru, kde se naučil hrát na dudy.

⁹⁷ **Anketa a ceny FOSKAR**. Jde o ocenění výrazných počinů v aktivním hudebním a tanečním folkloru a folklorismu v České republice. Cílem projektu je zviditelnit hudební a taneční folklor a s ním související projevy folklorismu jako součást naší národní kultury.

⁹⁸ Almanach Prácheňského souboru: k 65. výročí Prácheňského souboru.

⁹⁹ Dostupné z: Almanach Prácheňského souboru k 65. výročí Prácheňského souboru.

odradit od svého záměru a výroba dud se stala jeho láskyplným koníčkem. Některé strakonické osobnosti z oblasti dudáctví uznaly kvalitu Vehrleho vyrobených dud, a dokonce si je u něho často objednávaly pro své žáky. Velkým přínosem Vehrleho práce byla totiž výroba malých dud, které bylo třeba udělat dětem na míru.¹⁰⁰

Osobnosti dudácké muziky, dudáci i dudačky se stávali **součástí** mnohdy i několika **dudáckých uskupení a souborů**. Velmi častým jevem bylo a stále je předávání úcty a lásky k lidové kultuře, a k dudáctví obzvláště, dalším rodinným příslušníkům, patřícím následujícím generacím a pokračovatelů těchto krásných tradic. Tradic, které tvoří kořeny každého lidského pokolení a které nás ukotví v našich neklidných životech. A pokud nás životní osudy zanesou příliš daleko, jsou nám majákem, ke kterému se můžeme vracet.

K výčtu počinů dudácké hudební tradice zajisté patří také zmapování dudáckých souborů, uskupení a muzik, které vznikly právě ve Strakonících a jejichž působení bylo a je nejen strakonické, ale i v oblasti celého Strakonicka. Obliba a láska k dudáctví se totiž nemusí pouze dědit z pokolení na pokolení, ale dalším způsob předávání této radosti, hudební dovednosti a umu se týká učitelů uměleckých škol, jejich pedagogického působení a jejich nadání zaujmout a předat lásku k hudbě i hudebnímu nástroji.

Mezi **strakonické nejznámější a velmi hudebně činné dudácké soubory**, uskupení a muziky patří tato hudební tělesa:

Prácheňský soubor písní a tanců

Základ tohoto souboru je postaven na sestavě velké dudácké muziky, která zpravidla čítá troje housle, dvoje dudy, dva klarinety a kontrabas. Předchůdcem Prácheňského souboru byla Strakonická dudácká kapela, hrající od roku 1941. V ní působil jako kontrabasista již zmiňovaný Josef Režný, známá a výjimečná osobnost dudáctví ve Strakonících. Ten Almanachu Prácheňského souboru, vydaného k třicátému výročí Prácheňského souboru a ke čtyřicátému výročí Strakonické dudácké kapely, věnoval vzpomínání o tom, že *„...po osvobození roku 1945 odešla většina členů naší dudácké kapely na vysoké školy nebo působili v jiných zaměstnání a ve Strakonících nás zůstala jen hrstka, která pak koncem roku 1949 dala podnět k vytvoření Národopisného souboru při svazácké organizaci České*

¹⁰⁰ Dostupné z: Almanach Prácheňského souboru k 65. výročí Prácheňského souboru.

zbrojovky.“ Při nově zformovaném souboru začala fungovat také taneční součást uskupení a celý Národopisný soubor zaznamenal první soutěžní úspěch a postoupil do ústředního kola přehlídky tvořivosti mládeže v padesátých letech.

V lednu 1951 pak vzniká Prácheňský soubor písní a tanců, jehož základnou byl právě zmiňovaný Národopisný soubor. Rok 1964 přinesl další zkvalitňující změnu v podobě vynikajícího pěveckého souboru, jehož repertoár čítá převážně trojhlasně provedené lidové písničky. Zanedlouho se k Prácheňskému souboru přičleňuje soubor taneční a v tomto celkovém složení získává Prácheňský soubor písní a tanců ne jeden úspěch a mnohá ocenění.¹⁰¹

Strakonická dudácká muzika

Prvotním počinem pro vznik tohoto dudáckého uskupení byl vznik Dudácké muziky Lidové školy umění ve Strakonících. Ředitel školy, velký milovník a podporovatel dudácké muziky Vojtěch Hrubý velmi litoval, když se tento dětský dudácký soubor rozpadl a zanikl, a to z důvodů v základních uměleckých školách častých. Žáci po ukončení docházky základních škol odcházejí studovat střední školy, a tak se ne jeden školní hudební soubor rozpadne a zanikne jako tomu bylo i v roce 1975 v případě Dudácké muziky.

Ne zcela běžným jevem, ale naštěstí také ne ojedinělým, je skutečnost, že se bývalí žáci základních uměleckých škol, kteří společně hrají v hudebních souborech, znovu po letech setkávají a navazují na původní hudební tradici. Tak tomu bylo i v případě původních členů Dudácké muziky Lidové školy umění. Klarinetista **Miroslav Lukeš**¹⁰², dudák **Miloš Jankovský**¹⁰³ (o Miloši Jankovském bude ještě pojednáno v kapitole věnované tradici dudáctví ve městě Blatná), houslista Karel Böhm se v roce 1982 znovu setkali, aby po letech vzkřísili Dudáckou muziku, teď již pod názvem Strakonická dudácká muzika, již zaštitěnou ne uměleckou školou, ale pod patronátem Městského kulturního střediska v okresním městě Strakonice. Uměleckým vedoucím se stal již zmiňovaný Vojtěch Hrubý, kterého jeho bývalí žáci oslovili, a začal také písničky souboru aranžovat.

¹⁰¹ Dostupné z: Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Dudácké kapely ze Strakonice a k 15. výročí Prácheňského souboru. Strakonice: Jednotný závodní klub ROH, 1965.

¹⁰² **Miroslav Lukeš** v současné době také vyučuje zobcovou flétnu, klarinet, saxofon na Základní umělecké škole ve Strakonících.

¹⁰³ **Miloš Jankovský** je syn již zmiňovaného dudáka Jana Jankovského, dudácké osobnosti Strakonice.

U původní muzikantské sestavy nezustalo a soubor doplnil Pavel Eremiáš, hráč na housle, Václav Hruška, klarinetista, violista Zdeněk Neubauer a kontrabasista Petr Drančák. Strakonická dudácká muzika působí a veřejně vystupuje dodnes.¹⁰⁴

Dudácká muzika ZUŠ ve Strakonících

Dudáckou muziku Základní umělecké školy ve Strakonících založil v roce 1992 tehdejší učitel umělecké školy Bohuslav Šabek. Tento soubor navázal na tradici let šedesátých a sedmdesátých, kdy ředitelem školy a patronem dudáckých muzik byl již výše zmiňovaný Vojtěch Hrubý.

Zakládající Bohuslav Šabek byl, jako mnohé osobnosti dudácké kultury ve Strakonících, také členem Prácheňského souboru písní a tanců, široké základny dudáckého umění a tradice. Na základní umělecké škole pak vyučoval nejen hru na dudy, ale pro svůj soubor si připravoval a vychovával také kontrabasisty.

Bohuslav Šabek řídil soubor až do roku 2016. Po jeho odchodu ze základní umělecké školy se soubor postupně stal součástí Malé dudácké muziky, která při Základní umělecké škole působí dodnes.¹⁰⁵

Nesporně největším a nejsilnějším fenoménem **veřejné prezentace dudáctví a dudácké kultury** v jihočeském regionu je samozřejmě **Mezinárodní dudácký festival** konaný pravidelně ve Strakonících.

Prvopočátky festivalu lze najít v činnosti Josefa Režného, již zmiňovaného uměleckého vedoucího, předního dudáka Prácheňského souboru písní a tanců a významné osobnosti dudácké kultury regionu. Prácheňský soubor se pod vedením Režného účastnil mnoha dudáckých soutěží a folklórních přehlídek. K neznámějším a pro Josefa Režného nejinspirativnějším patřily slavnosti ve Strážnici, konané pod názvem **Mezinárodní folklórní festival Strážnice**¹⁰⁶. Po vzoru těchto strážnických slavností dal Režný podnět ke vzniku

¹⁰⁴ Webové stránky souboru Strakonická dudácká muzika. Dostupné z: <https://sdm.estranky.cz/>

¹⁰⁵ <https://www.zus-strakonice.cz/>

¹⁰⁶ **Mezinárodní folklórní festival Strážnice** je folklórní festival, který se každoročně koná ve městě Strážnice. Organizátorem festivalu je Národní ústav lidové kultury a město Strážnice. Jde o druhý nejstarší folklórní festival v České republice. Jeho první ročník proběhl roku 1946. Zpočátku šlo o akci pro soubory z celého Československa, od roku 1957 vystupují také zahraniční folklórní soubory. Na festivalu vystupují soubory profesionální i amatérské. Od roku 2009 je součástí festivalu i Dětská Strážnice, určená dětem a mládeži, původně samostatná akce, jejíž první ročník proběhl roku 1957 a konal se vždy týden před strážnickým festivalem.

podobné akce v jižních Čechách a podílel se na organizaci **Jihočeských slavností písní a tanců**, jejichž první ročník se konal ve dnech 27. – 28. srpna 1955. Tyto slavnosti se pak staly prvopočátečním impulsem pro záměr zorganizovat ve Strakonících tradici pravidelných festivalových setkání.

Mezinárodní dudácký festival se koná pravidelně každé dva roky. *„Každý ročník festivalu je příležitostí k setkání a vzájemnému poznání souborů i jednotlivců prezentujících dudy a jejich původní provedení, jejich rekonstrukci a repliky ve spojení s dalšími lidovými nástroji. Hrají k poslechu i jako doprovod tanečnickům a vytvářejí neopakovatelnou atmosféru. Strakonice přivítají každé dva roky tisíce diváků z České republiky i ze zahraničí, diváky i účinkující spojuje i přes jazykové bariéry láska k tradici a lidovému umění, vytváří pocit sounáležitosti a přátelství. Strakonice přivítají s otevřenou náručí všechny ty, kdo Mezinárodní dudácký festival navštíví.“*¹⁰⁷

V letošním roce 2020 se měl konat již dvacátý čtvrtý ročník festivalu. V souvislosti se stávající současnou situací ohledně šíření COVID-19 a podle nařízení vlády o rušení hromadných akcí ze dne osmého června 2020 byl letošní ročník Mezinárodního dudáckého festivalu zrušen. Neméně důležitým důvodem jeho zrušení je i fakt, že s ohledem na situaci od března 2020, kdy ve většině evropských zemích byla nařízena karanténa, se nemohly jednotlivé soubory připravovat. Další negativní překážkou v uskutečnění festivalu je zahraničním souborům mnohdy problematické vycestování. Čtvrtý ročník Mezinárodního dudáckého festivalu je přeložen a uskuteční se ve dnech 22. – 25. srpna 2022.¹⁰⁸

V jihočeských Strakonících se nachází instituce, která pro rozvoj a uchování kulturních tradic a zvyků a také pro zmapování a prezentaci dudácké kultury mnoho podniká. Je jí **Muzeum středního Pootaví Strakonice**. Má sídlo v prostorách strakonického hradu, jehož historie sahá až do třináctého století a který založil šlechtický rod Bavorů ze Strakonice.

V muzeu je naistalována specializovaná expozice, která je věnována právě dudám, dudáctví a dudácké kultuře. Jsou zde soustředěny velmi zajímavé a historicky cenné nástroje dudáků. Byly sem dovezeny z různých muzeích z celé České republiky. Zajímavostí je jistě vybudovaná interaktivní prohlídka dudácké expozice, založená na možnosti výběru

¹⁰⁷ <http://www.dudackyfestival.cz/>

¹⁰⁸ Tamtéž

z dotykové obrazovky. Vybírat může návštěvník z nabídky a prohlídky dudáckých festivalů, možnost má také vybrat si a slyšet konkrétní dudácký soubor a také i určitý typ dud.¹⁰⁹

Kapitola Hudební centrum regionu měla za úkol shromáždit a zmapovat údaje, informace a příklady, které by potvrdily, nebo naopak vyvrátily hypotézu uvedenou v úvodu diplomové práce. Podle této hypotézy bylo předpokládáno, že centrem hudebního regionu Strakonicko je okresní město Strakonice. V tomto oddíle byla zmapována historická i současná přítomnost, existence, činnost a význam jednak osobností dudácké kultury, ale také i souborů, uskupení a dudáckých muzik, které vznikly a působí přímo ve městě Strakonice. Naplněným kritériem pro označení města Strakonice jako hudebního centra regionu by mohla být i přítomnost a činnost instituce Muzea středního Pootaví. K zachování, upevnění a rozvoji dudácké kultury jako osobitých a pevných kořenů nezměrnou měrou přispívá také přehlídka dudáckého umění při pravidelně konaném Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících.

Všechny tyto údaje a informace shromážděné v tomto oddíle diplomové práce potvrzují hypotézu, že hudebním centrem regionu je město Strakonice.

V této podkapitole byly shromážděny a zjištěny také informace o působení mnohých dudáckých osobností a souborů v základním uměleckém školství. Těmito fakty lze tedy otevřít téma následující kapitoly kvalifikační práce, a to možného vlivu základních uměleckých škol na vznik, vývoj, šíření a upevnění dudáckých kulturních tradic Strakonicka.

3.3 Základní umělecké vzdělávání na Strakonicku

Předchozí kapitola a její podkapitola zmapovala vznik, činnost a působení dudáckých osobností, souborů, uskupení a muzik nejen celého Strakonicka, ale také se zaměřila na konkrétní město Strakonice. Dále přiblížila a popsala jednu z největších a mezinárodně nejznámějších kulturních akcí oblasti dudáctví a tou je beze sporu Mezinárodní dudácký festival pravidelně konaný od jeho prvopočátků právě ve Strakonících. Již v úvodu diplomové práce vyslovenou hypotézu, že hudebním centrem regionu Strakonicka bude možné označit město Strakonice, nakonec stvrdila i informace o existenci Muzea středního Pootaví, které se nachází ve Strakonících a má sídlo v areálu strakonického hradu a které

¹⁰⁹ <https://www.muzeum-st.cz/>

svou činností, stálou expozicí, kterou neustále rozšiřuje, věnovanou dudám a dudáctví udržuje, rozvíjí a dále podporuje dudáckou kulturní tradici.

Souhrnný výčet všech dudáckých souborů, které vznikly a působí ve Strakonících, a informace týkající se ať už rodilých dudáků, nebo i osobností dudácké kultury, které svoji činnost a působení spojily s městem dudáků, Strakonícemi, přinesl zajímavý závěr a informaci. Většina dudáckých souborů a uskupení je složena z **muzikantů, kteří své hudební vzdělání získali absolvováním základní umělecké školy** (někteří absolvováním lidové školy umění, což je původní název základní umělecké školy), nebo **kterí v hudební škole své dudácké znalosti, dovednosti, um a lásku k muzice a tradici předávali jako učitelé** školy svým následovníkům, svým žákům.

Tradice dudáctví na Strakonicku je starobylá, dlouholetá. Zakořenila zde a pomáhá lidem uvědomit si, kam patří, kde mají své kořeny a že se mají kam vracet, když jim není lehké. Tradice ale nikdy nežije svým vlastním životem. Musí ji někdo udržovat, upevňovat a předávat dalším pokolením a generacím. A protože bylo již výše řečeno, že většina těch, kteří se starají o další pokračování strakonické dudácké kultury souvisí s uměleckými školami, bude náplní této kapitoly jednak stručný nástin historie a vývoje uměleckého školství a vzdělávání, a poté zmapování základních uměleckých škol na Strakonicku, jejich charakteristika a profilace a v neposlední řadě určení těch, které lze označit jako hudební lokality regionu.

3.3.1 Historie a současnost českého uměleckého vzdělávání

Již do sedmnáctého století lze datovat další tradici vzniklou a rozšířenou v naší zemi. Je jí vzdělávání v oblasti umělecké. Nebývalo snad jediného **kantora**¹¹⁰, který by nebyl muzikantem. Často se svými žáky tvořili kapely, zámecké orchestry, mnohdy proslulé nejen doma, ale i za hranicemi. Tato záslužná činnost českých kantorů, jejich činnost a působení položila ve století osmnáctém výborné základy uměleckému vzdělávání.

S rozvojem měst a měšťanstva v devatenáctém století souvisí také **zakládání hudebních škol** ve městech. Lze tedy již v té době mluvit o určité organizaci v hudebním vzdělávání.

¹¹⁰ **Kantor** dříve označovaný učitel, který zároveň řídil kostelní hudbu.

Ještě v první polovině téhož století se v českých zemích utváří různorodě zaměřené spolky, které poskytují vzdělávání v hudbě, tanci i ve výtvarném oboru.

V roce 1920 byla ústavou uzákoněna jistá organizovanost a veškeré soukromé umělecké vzdělávání bylo v mezích daných možností odborně zastřešeno. K jednotnému a celistvému vzdělávání v oblasti umění však došlo až po skončení druhé světové války.

Padesátá léta pak do oblasti uměleckého školství vnesla centrální organizovanost a všechny školy byly zestátněny a řízeny ministerstvem školství.

Logickou návaznost a posloupnou organizovanost jednotlivých stupňů uměleckého vzdělávání přinesl rok 1960, kdy byl přijat školský zákon č. 186 Sb., z 15. prosince 1960. Školy byly převedeny na lidové školy umění, ve kterých postupně vznikaly další obory: taneční, výtvarné a literárně-dramatické.¹¹¹

„V době tzv. normalizace význam těchto škol poklesl zařazením mezi školská zařízení. Teprve novelizace školského zákona po roce 1989 vrátila lidovým školám umění jejich původní statut školy a dala jim i dnešní název – základní umělecká škola. V současné době jsou základní umělecké školy součástí systému na sebe navazujícího uměleckého vzdělávání.“¹¹²

„Základní umělecké školy umožňují podchytit a vzdělávat většinu mimořádně nadaných jedinců a odborně je připravit na neprofesionální uměleckou činnost, popřípadě na studium ve středních a vysokých školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na studium na konzervatořích. Umělecká tvorba je jedním z nejznámějších produktů naší země a většina našich světově uznávaných umělců a dalších kvalitních profesionálů získala základy svého uměleckého vzdělání právě v základních uměleckých školách. Jejich struktura, široká síť a provázanost v systému uměleckého vzdělávání nemá dnes v evropském ani světovém měřítku obdobu.“¹¹³

V základních uměleckých školách jsou kvalifikovanými pedagogy poskytovány **základy uměleckého vzdělávání ve čtyřech oborech**: hudebním, výtvarném, tanečním a literárně-

¹¹¹ GREGOR, Vladimír a Tibor SEDLICKÝ. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon).

¹¹² BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.

¹¹³ Tamtéž

dramatickém. V případě zájmu o studium musí budoucí přijímaní žáci prokázat předpoklady k vybranému oboru. Ve většině základních uměleckých škol se konají pro přijímané děti talentové zkoušky, při kterých musí prokázat míru svého talentu, ať už hudebního, tanečního nebo výtvarného. Vystudovaný a ukončený příslušný umělecký obor je zakončen žakovým vstoupením v podobě absolventského koncertu, v případě oboru tanečního absolventského vystoupení a u výtvarného oboru výstavou studentových prací.¹¹⁴

„Základní umělecké vzdělávání se se člení podle §109 zákona číslo 561/2004 Sb. na přípravné studium, základní studium první a druhého stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé.“¹¹⁵

Žák v přípravném studiu získává základní dovednosti a znalosti, na které pak může navázat v dalším studiu na prvním stupni. Výuka na prvním stupni základní umělecké školy trvá sedm let a je zaměřena jednak na rozvoj individuálních schopností a dovedností žáků, a jednak na možnou přípravu studentů, kteří se po ukončení základní školy hlásí na střední školy pedagogické a umělecké.

Žák studující druhý stupeň základní umělecké školy studuje čtyři roky a navazuje na své předchozí získané zkušenosti, dovednosti a schopnosti a je kladen větší důraz na jeho osobnostní rozvoj.¹¹⁶

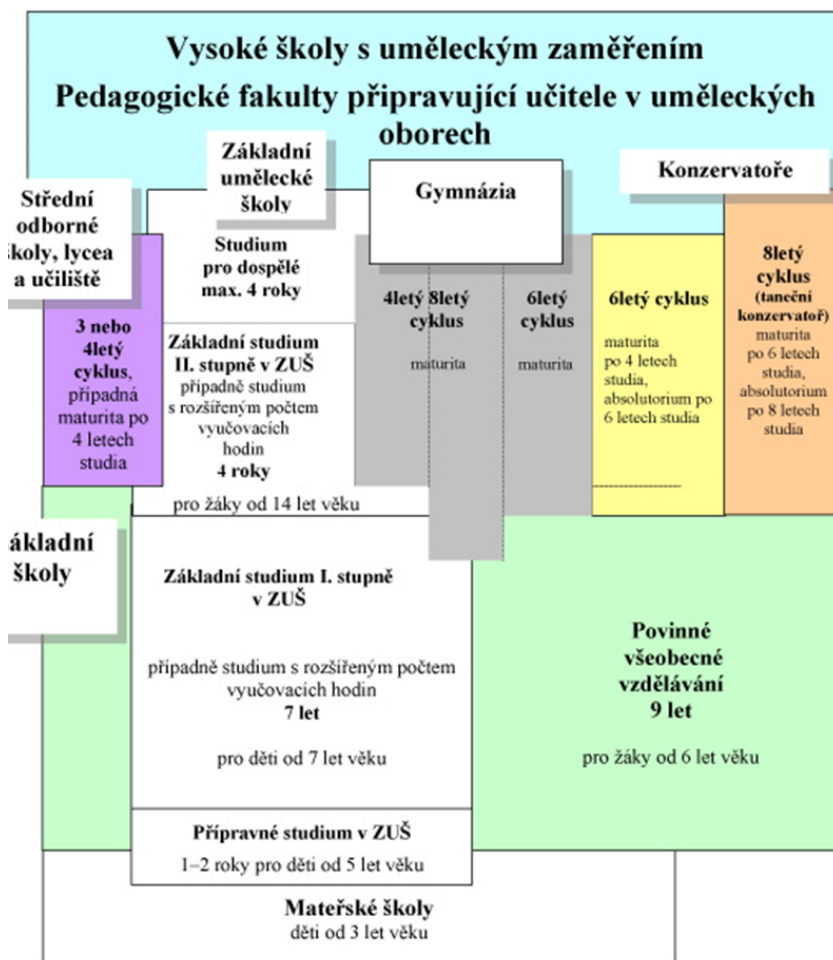
Na základě koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky se zavedl do koncepce vzdělávání systém kurikulárních dokumentů tvořený na státní a školní úrovni. Státní úroveň reprezentuje **Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy**. Na školní úrovni jsou vytvářeny samotnými školami **školní vzdělávací programy**, pro které jsou závazně vytyčené rámce vzdělání podle rámcových vzdělávacích programů. Základní umělecké vzdělávání se řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro základní

¹¹⁴ Čerpáno z autorčiných znalostí a zkušeností pedagoga základní umělecké školy.

¹¹⁵ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.

¹¹⁶ Čerpáno z autorčiných znalostí a zkušeností pedagoga základní umělecké školy.

UMĚLECKÉ OBORY V RŮZNÝCH ÚROVNÍCH VZDĚLÁVACÍHO SYSTÉMU

Obrázek 3: Umělecké obory v rámci vzdělávacího systému

Obrázek 3 přehledně znázorňuje vzdělávací systém České republiky, všechny jeho úrovně a začlenění uměleckých oborů do této vzdělávací soustavy. Na úrovni mateřské školy, jejíž kurikulárním dokumentem na státní úrovni je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a výtvarné, hudební, pohybové a dramatické aktivity se uskutečňují v rámci pěti vzdělávacích oblastí, stojí přípravné studium v základní umělecké škole. Trvá jeden až dva roky a může být realizováno dětmi od pěti let věku.

¹¹⁷ BOŘEK, Lubor. *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.

Na úrovni povinného všeobecného devítiletého vzdělávání pro žáky od šesti let, kde oblast Umění a kultura je jednou z devíti vzdělávacích oblastí a zahrnuje vzdělávací obory Hudební výchova a Výtvarná výchova, kde vzdělávací obsah této oblasti je v podobě vyučovacích předmětů zařazen jako povinná součást vzdělávání v prvním až devátém ročníku základní školy, stojí základní studium prvního stupně základní umělecké školy.

Na stejné úrovni jako gymnázia, která realizují úplné střední vzdělávání všeobecného charakteru a jejichž kurikulárním dokumentem na státní úrovni je Rámcový vzdělávací program pro gymnázia (RVP G) a oblast Umění a kultura je jednou z devíti vzdělávacích oblastí a zahrnuje vzdělávací obory v oblasti Umění a kultura Hudební a Výtvarný obor, přičemž žák si volí jako povinný pouze jeden oborů, stojí základní studium druhého stupně základní umělecké školy, případně studium s rozšířeným počtem hodin.

Konzervatoře poskytují odborné umělecké vzdělávání v hudebním, dramatickém a tanečním oboru. Připravují žáky na profesní kariéru v oblasti umění jako výkonné umělce, učitele základních uměleckých škol, případně na studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.

Střední odborné školy, lycea a učiliště poskytují stupeň vzdělání v rámci odborného vzdělání. Podle typu odbornosti zařazují buď odborné vzdělávání přímo v daném uměleckém oboru (Umění a užité umění), či pedagogické vzdělávání (střední pedagogické školy a lycea), nebo tzv. Estetické vzdělávání jako všeobecný základ pro poznávání umění a kultury a pro upevňování a prohlubování si vědomostí z této oblasti získaných na základní škole (především z literatury a obecně kulturního přehledu).

Vysoké školy s uměleckým zaměřením, případně pedagogické fakulty poskytují stupeň vzdělání. Absolventi se uplatňují v uměleckých profesích jako výkonní umělci či jako pedagogové uměleckých oborů na různých typech škol.¹¹⁸

3.3.2 Základní umělecké školy na Strakonicku

Jak již bylo předesláno, tento oddíl diplomové práce zmapuje a zaznamená všechny základní umělecké školy v okrese Strakonice. Dále bude provedena charakteristika, popis a profilace těchto uměleckých škol.¹¹⁹ Tento výčet spojený s charakteristikou jednotlivých

¹¹⁸ <http://www.nuv.cz/t/uv>

¹¹⁹ <https://www.izus.cz/>

uměleckých škol bude nutný pro pozdější vymezení a určení základních uměleckých škol jako hudebních lokalit dudácké kultury na Strakonicku. Hlavní důraz při profilaci škol bude kladen hlavně na jejich hudební obory a historii i současnost hudebních souborů těchto škol. Důvodem je již zmíněný cíl kvalifikační práce vymezit a určit ty základní umělecké školy, které svou činností a náplní splňují podmínky určení hudební lokalita, které, jak se tato diplomová práce domnívá, jsou nositeli a pokračovateli dudácké tradice.

V jihočeském okrese Strakonice, tedy na Strakonicku, se nachází čtyři základní umělecké školy: Základní umělecká škola ve Strakonících, Základní umělecká škola v Blatné, Základní umělecká škola ve Volyně a Základní umělecká škola ve Vodňanech (viz tab. 7, zdroj

Tabulka 7: Základní umělecké školy v okrese Strakonice

Oficiální název školy	Zkrácený název	Adresa sídla školy
Základní umělecká škola, Blatná, J. P. Koubka 4	ZUŠ Blatná	tř. J. P. Koubka 4, Blatná 388 01
Základní umělecká škola, Strakonice, Kochana z Prachové 263	ZUŠ Strakonice	Kochana z Prachové 263, Strakonice, 386 01
Základní umělecká škola, Vodňany, nám. 5. května 104	ZUŠ Vodňany	nám. 5. května 104, Vodňany, 389 01
Základní umělecká škola, Volyně, Palackého 64	ZUŠ Volyně	Palackého 64, 387 01 Volyně

Tabulka 7 mapuje zpřehledňuje výčet všech základních uměleckých škol, které se nachází na Strakonicku. Dále tabulka uvádí adresu každé jednotlivé školy a zkrácený název oficiálního názvu školy. K profilaci škol bude dále používána zkrácená podoba názvu školy.¹²⁰

¹²⁰ <https://www.izus.cz/>

3.3.2.1 Základní umělecká škola Volyně

Město Volyně, ve kterém se nachází první profilovaná základní umělecká škola, lze najít v severozápadním koutu jižních Čech. Nachází se nedaleko města Strakonice, přibližně deset kilometrů vzdáleného. V současné době čítá 3014 obyvatel.¹²¹ První historická zmínka o Volyni sahá až do třináctého století, kdy je město vedeno v majetku pražské kapituly.¹²²

Základní umělecká škola Volyně byla založena v roce 1952. Tehdejší její název zněl Hudební škola ve Volyni. Jako mnohé hudební školy, také i ta volyňská měla za předchůdkyni školu soukromou. Nejprve to byla soukromá hudební škola pana Vondráčka a od roku 1935 soukromá hudební škola pana Štětiny, až do roku 1946. Rozmezí let 1946 až 1952 znamenalo pro město Volyni období, kdy zde žádná hudební škola nebyla. V roce 1952 zřídila strakonická hudební škola zde ve Volyni pobočku své školy pod vedením ředitele profesora Zdeňka Blažka, bývalého dirigenta Československého rozhlasu. V té době neměla svoji vlastní budovu, ředitel spolu se dvěma učiteli docházeli vyučovat do budovy tehdejší Spořitelny a záložny. Prvního září 1953 získala škola samostatnost a pod strakonickou hudební školu již nespadala. Změna nastala i vedení školy, v čele v té době stál žák **Otakara Ševčíka**¹²³, Antonín Vychodil. Ve škole se vyučovalo hře na housle, klavír a akordeon a výuku navštěvovalo přibližně třicet žáků. Po změně ředitele v roce 1955 dostalo změny také sídlo školy a v nové budově v ulici Palackého působí škola dodnes. V roce 2003 se funkce ředitelky školy ujala Kateřina Srnková, absolventka houslového oddělení Pražské konzervatoře, která vede základní uměleckou školu i v současné době.¹²⁴

V šedesátých letech se poměrně rozšířila nabídka školou vyučovaných nástrojů a oborů. Kromě klavíru, houslí a akordeonu se začala vyučovat hra na dechové nástroje. Otevřeno bylo také pěvecké oddělení, které zaznamenalo již v době svého vzniku viditelný úspěch v ústředním kole pěvecké soutěže. V letech sedmdesátých byli poprvé někteří absolventi této školy přijati ke studiu na **konzervatořích**¹²⁵. K nejlepším žákům v historii Základní

¹²¹ <https://www.czso.cz/>

¹²² NĚMEC, Bohumil, ed. *Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-057-8.

¹²³ **Otakar Ševčík** byl český houslista, sólový i orchestrální hráč a významný houslový pedagog, který se řadí mezi zakladatele novodobé výukové metody hraní na housle.

¹²⁴ Dostupné z: Kronika Základní umělecké školy Volyně.

¹²⁵ **Konzervatoř** je vzdělávací instituce se zaměřením zejména na nevýtvarné umělecké vzdělání, tedy hudbu, zpěv, tanec a hudebně dramatické umění. V České republice má konzervatoř v současné době v rámci českého vzdělávacího systému postavení obdobné jako střední škola, v některých případech jako vyšší odborná škola.

umělecké školy Volyně patří klarinetista František Bláha, žák Bedřicha Zákosteleckého. Bláha studoval u profesora Františka Vacovského. Rok 1974 byl rokem jeho přijetí hudební fakultou Akademie múzických umění. V roce 1977 získal první místo a titul laureáta mezinárodní soutěže Pražské jaro. Po skončení studia se stal prvním klarinetistou České filharmonie, se kterou spolupracuje i jako sólista a se kterou se dostává téměř na všechna světová pódia.

V současné době se v hudebním oboru Základní umělecké školy Volyně vyučují tyto nástroje: klavír, cembalo, housle, viola, klasická kytara, elektrická a basová kytara, akordeon, elektronické klávesové nástroje, zobcová flétna, klarinet, saxofon a bicí nástroje, dále také sólový a sborový zpěv. Vyučuje se v přípravném, základním studiu a mimořádně talentovaní žáci v rozšířeném studiu.¹²⁶

3.3.2.2 Základní umělecká škola Blatná

Historie města Blatná, kde se umělecká škola nachází, zasahuje až do třináctého století a první písemná zmínka se nachází v listině vydané roku 1235 Václavem I. Město bylo založeno výhodně podél významné obchodní cesty, která vedla ze Sušice do Horažďovic a přes Blatnou směrem k Praze. V současné době má Blatná 6 583 obyvatel¹²⁷ a je možné ho označit za jedno z turisticky nejoblíbenějších míst jižních Čech.

Základní umělecká škola byla založena v roce 1949 a původně se nazývala Městský hudební ústav.¹²⁸ Prvním ředitelem byl až do roku 1954 Antonín Vychodil, dalšími pak byli Karel Blahník, do roku 1958, Jaroslav Zahradník, do roku 1961, František Lebeda, do roku 1977, František Staněk, do roku 1980, Mgr. Josef Škanta, do roku 2008. Současným ředitelem školy je již dvanáctým rokem syn Josefa Škanty, Martin Škanta.

V počátcích školy se začínalo s vyučováním ve třídách Základní školy J. A. Komenského v Blatné a do výuky bylo přihlášeno 48 žáků. V roce 1951 se instituce stala státní hudební školou a přesídlila do současné budovy na adrese J. P. Koubka 4. V roce 1961 byl název školy

¹²⁶ Informace čerpány z kroniky Základní umělecké školy Volyně a z rozhovoru s ředitelkou školy Kateřinou Srnkovou.

¹²⁷ <https://www.czso.cz/>

¹²⁸ Kronika Základní umělecké školy Blatná byla založena až na počátku sedmdesátých let dvacátého století, proto jsou informace o době předešlé prvnímu zápisu čerpány z rozhovoru a vzpomínek bývalého ředitele školy Mgr. Josefa Škanty.

změněn na Lidovou školu umění. V té době, tedy v první polovině šedesátých let, zde studoval hru na housle **Václav Hudeček**¹²⁹.

V roce 1980, kdy na místo ředitele nastoupil Josef Škanta, bylo na škole vyučováno sto dvacet žáků ve dvou oborech, a to v hudebním a výtvarném. V roce 1983, právě pod vedením ředitele Škanty, byla zahájena rekonstrukce školní budovy přístavbou nové části budovy. Slavnostní otevření a zahájení výuky v nové škole započalo dvacátého sedmého května 1993. V témže roce byl založen, jako první soubor školy, úspěšný dechový orchestr, který byl doplněn žákyněmi tanečního oboru, mažoretkami.

V roce 1992 byl změněn název školy na Základní uměleckou školu Blatná. Od roku 2012 probíhá výuka na škole dle Školního vzdělávacího programu, který byl vytvářen tak, aby bylo přihlédnuto k zájmům žáků a v jednotlivých studijních zaměřeních bylo pamatováno na to, aby žáci získali vzdělání v individuální hře na sólový nástroj či ve zpěvu, ale také v kolektivní hře v souborech, sborovém zpěvu a samozřejmě také v hudební teorii a nauce.¹³⁰

Hudební obor, jako nejstarší a nejnavštěvovanější obor školy, má v současné době prakticky naplněnou kapacitu. Dochází do něho přes 200 žáků a působí zde šestnáct učitelů, kteří vyučují hru na klavír, elektronické klávesové nástroje, akordeon, dudy, zobcovou a příčnou flétnu, klarinet, saxofon, trubku, lesní roh, pozoun, housle, klasickou, elektrickou a basovou kytaru a bicí nástroje. Dále je na škole vyučován sólový zpěv.

V pravidelných tříletých cyklech vyhlašuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky soutěže v sólové i komorní hře. Žáci blatenské školy se na tyto soutěže poctivě a pečlivě připravují a velmi často dosahují výborných výsledků. Stále častěji se umisťují až v nejvyšších republikových kolech. Totéž platí i o každoročních soutěžích, které nepořádá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, ale soutěžní kola jsou pořádána jednotlivými základními školami v různých okresech Jihočeského kraje, například hudební soutěž Novohradská flétna, Flautování v Jindřichově Hradci nebo Zlivská kytara.

¹²⁹ **Václav Hudeček** je český houslový virtuos.

¹³⁰ Čerpáno z autorčiných znalostí a zkušeností pedagoga Základní umělecké školy Blatná.

Snahou učitelů Základní umělecké školy v Blatné je připravovat pestré programy na mnohá veřejná vystoupení, která se konají během školního roku a někdy i o prázdninách, příkladem může být účast na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakonících. Žáci se svými učiteli připravují kvalitní hudební vystoupení na různé vernisáže, pravidelné koncerty v sále školy nebo různé blatenské kulturní akce ve městě a okolí. Svým vystoupením se také tradičně podílejí na kulturním programu na Adventních trzích na Staroměstském náměstí v Praze a několikrát vybraní žáci školy vystupovali v rámci družebního styku měst Blatná a Roggwil ve Švýcarsku. Jako velmi zdařilé se projevilo i nastudování muzikálů O dvanácti měsíčkách, Addamsova rodina, Kráska a zvíře, Jak Grinch ukradl Vánoce. Tyto muzikály byly názorným příkladem spolupráce a propojení jednotlivých oborů školy – tanečního, hudebního, pěveckého i výtvarného. Muzikály byly uváděny vždy v předvánočním čase pro širokou veřejnost a vždy se setkaly s velikým úspěchem a ohlasem publika.

Pro Základní uměleckou školu v Blatné je také velmi důležitá spolupráce s blatenskými základními školami, pro které je pravidelně každý měsíc připravován koncert, jehož smyslem je dětské publikum hudbou oslovit, nadchnout, ukázat různé hudební možnosti a seznamovat je s tradicemi lidové hudby na Strakonicku.¹³¹

Studium hudebního oboru je rozděleno na přípravné, základní první stupeň, základní druhý stupeň, hudební nauka je rozčleněna do pěti ročníků. Zvláštní důraz je kladen na to, aby správné zásady hry na vybraný hudební nástroj mohli žáci nejpozději od čtvrtého ročníku rozvíjet také v komorní nebo souborové hře. Nabídka hudebních souborů a uskupení je na této škole rozmanitá. Působí zde následující soubory:

Blatenští dudáci

O historii, vývoji, tradici i úspěších tohoto souboru bude pojednáno později. Diplomová práce se chce tomuto dudáckému uskupení věnovat podrobněji z důvodu již zmiňovaných kritérií a podmínek pro určení hudebních lokalit regionu.

H Band je swingový orchestr, který působí na škole od roku 2010. Zakládajícím učitelem je Tomáš Nárovec, učitel dechového oddělení. Orchestr vystupoval s velkým ohlasem mnohých akcí města Blatná, například při jazzových dnech v Blatné Jazz Day, také v

¹³¹ Čerpáno z autorčiných znalostí a zkušeností pedagoga Základní umělecké školy Blatná.

blatenském zámku na Rybářských slavnostech. H Band si přivezl i mnohá soutěžní ocenění, například druhé místo z Českých Budějovic, kde se konalo krajské kolo soutěže základních uměleckých škol. V roce 2017 se krajské kolo konalo ve Vimperku v okrese Prachatice a orchestr si přivezl nejvyšší ocenění. Zatím posledním soutěžním úspěchem byla účast ústředního kola soutěže základních uměleckých škol v Litvínově, kde se umístil v bronzovém pásmu. Na svém kontě má H Band své první CD, natočené v nahrávacím studiu školy. V současné době vede soubor spolu s Tomášem Nárovcem i Roman Kopřiva, vyučující klávesové nástroje a hru na trubku.

Flétnové soubory

Soubor zobcových fléten působí na Základní umělecké v Blatné od roku 2002 a od roku 2008 také soubor příčných fléten. Kromě úspěšných vystoupení v soutěžích základních uměleckých škol se účastnily také řady školních koncertů, ať už v domácí Blatné a okolí či v rámci vánočních nebo velikonočních koncertů na Staroměstském náměstí v Praze. Souborová hra má ve flétnových třídách výrazně motivační charakter, žáci se do ní zapojují s chutí a na práci v hodinách i na veřejných vystoupeních je to znát. Vedoucím souborů je Václav Holub.¹³²

Samhain je název souboru, který se věnuje irské lidové hudbě a hudbě britských ostrovů, takzvané keltské. Hraje písně převážně ve vlastní úpravě. V souboru působil původní obsazení, v letech 2003-2008, složené z žákyň a absolventek školy. V roce 2009 proběhla změna a Samhain hraje ve složení z řad nejen absolventů školy, ale i z řad učitelů školy. Soubor vystupuje na kulturních akcích po celém Jihočeském kraji, na vernisážích a v Praze na Staroměstském náměstí v čase Adventních trhů.

Mezi největší úspěchy souboru patří vydání eponymního CD Samhain u pražského vydavatelství Multisonic Karla Vágnera v roce 2006. Samhain vystoupil také na několika ročnících Mezinárodního hudebního festivalu Keltská noc v Plumlově u Prostějova. Soubor vede ředitel Martin Škanta.¹³³

¹³² Informace čerpány z rozhovoru s vyučujícím hře na flétny Václavem Holubem a ze stránek školy.

¹³³ Informace čerpány z rozhovoru s ředitelem Základní umělecké školy Blatná a ze stránek této školy.
<https://zusblatnaa.webnode.cz/>

Alban Eiler je soubor pojmenovaný podle keltského svátku jarní rovnodennosti a keltskou hudbu má také v repertoáru. Alban Eiler byl založen v roce 2011 a má za sebou celou řadu zajímavých vystoupení v Blatné a okolí, ale i v Praze na Staroměstském náměstí. Soubor hraje v nástrojovém obsazení akordeon, housle, dudy, basová kytara, klávesové a bicí nástroje.

Harryho ledvina je pop-rocková hudební skupina, která má velké zkušenosti s rozličnými moderními hudebními žánry. Byla založena v roce 2010 učitelem elektrické a basové kytary Jiřím Výborným. Kapela má široký repertoár složený z českých i zahraničních písniček. Hraje a vystupuje v klasickém obsazení: elektrická kytara, basová kytara, klávesy, bicí a zpěv.

3.3.2.3 Základní umělecká škola Vodňany

Vzkvétající hudební život nebylo v jihočeském městečku Vodňany nic neobvyklého už v období středověku. Ve čtrnáctém století, kdy se v mnohých místech Čech rozvíjelo hudební nadšení i zpěv díky literátskému bratrstvu, bylo město Vodňany jedním z nich. Počátek století sedmnáctého bylo ve Vodňanech ve znamení kulturního i hudebního vlivu významné české osobnosti, literáta, skladatele, rektora Vysokého učení Karlova, mistra Jana Campana Vodňanského, rodáka ze stejnojmenného městečka. Jeho vliv na hudební kulturu zdejšího prostředí však nebyl nekonečný a až do století devatenáctého žije hudba pouze ve škole. Od první poloviny devatenáctého století však nastal v hudebním životě Vodňan obrat k lepšímu. Ve světě se prosazují někteří vodňanští rodáci, mezi nimi pravděpodobně nejslavnější houslista Váša Příhoda.

Ve druhé polovině roku 1860 reprezentoval hudební a kulturní rozmach především zpěvácký spolek a hudba, hra na hudební nástroj byla vyučována pouze soukromě. Hudební škola byla založena až ve druhé polovině padesátých let, v roce 1956. Škola čítal přibližně čtyřicet žáků. V šedesátých letech, jak již bylo několikrát zmíněno, vznikaly lidové školy umění. Vodňanská lidová škola umění vyučovala až do sedmdesátých let pouze v hudebním oboru. Až rok 1973 přinesl významnou změnu v podobě otevření výtvarného oboru, další rok oboru tanečního, a nakonec se v roce 1978 vyučovalo i v oboru literárně dramatickém. V současné době škola nabízí tři obory: hudební, výtvarný a taneční.¹³⁴

¹³⁴ <http://www.zusvodnany.cz/>

Cílem současných pedagogů hudebního oboru je, aby žáky po absolvování prvního, sedmiletého stupně nebo následně i čtyřletého, druhého stupně, dovedli k samostatné hře na nástroj nebo ke zpěvu, a to tak, aby se mohli uplatnit v různých oborech zájmové umělecké činnosti. Talentovaní a odborně připravení žáci pokračují pak ve studiu na konzervatoři, pedagogické fakultě, nebo jiné škole uměleckého zaměření.

Při Základní umělecké škole Vodňany pracují v současné době tři hudební soubory. Jedním z nich je **Pěvecký sbor Hvězdička**, který byl založen v roce 1993. Celý sbor pracuje ve dvou oddělení, v hlavním sboru a sboru přípravném. Děti jsou rozdělovány podle věku. Nejmladší začínají již ve čtyřech letech a od devíti let pak mohou přestoupit do sboru hlavního. Ten pořádá koncerty nejen v České republice, ale i v zahraničí. Úspěchy sklízí také v soutěžích. K největším patří opakovaný zisk stříbrných medailí na Mezinárodním pěveckém festivalu sborů v Olomouci.

Dalším hudebním souborem vodňanské umělecké školy je **Pěvecký sbor Rebelky**, založený v roce 1990. Je také věkově rozdělený a při svých koncertních vystoupení ve Vodňanech a okolí často spolupracuje s Ženským pěveckým sborem Regina.

Třetím souborem je **taneční orchestr NIC-MOC**. Byl založen v roce 1987 Jiřím Šimoníkem a pod jeho vedením funguje dodnes. Orchestr účinkuje na nejrůznějších akcích pro děti i dospělé, například na maškarních plesech, muzejní noci, na slavnostech Vodňanské rybářské dny, a několikrát vystupoval i na koncertech v zahraničí, ve Švýcarsku a Polsku.

V roce 1998 získal orchestr NIC – MOC nejvyšší ocenění v oblastním kole národní soutěže základních uměleckých škol v kategorii tanečních orchestrů. Na toto skvělé umístění navázal orchestr o tři roky později, kdy obsadil třetí místo v krajském kole téže soutěže.¹³⁵

3.3.2.4 Základní umělecká škola Strakonice

Historie Základní umělecké školy Strakonice se započala prvního listopadu roku 1939, ještě jako historie Městské hudební školy. V té době působili na škole pouze dva učitelé. Vyučovalo se hře na housle a na klavír. Podobně jako u jiných hudebních škol, také ve Strakonici se již od šedesátých let rozrůstal jak pedagogický sbor, tak samozřejmě různorodé složení oborů. Do konce osmdesátých let se na škole vyučovaly čtyři obory:

¹³⁵ <http://www.zusvodnany.cz/>

hudební, taneční, výtvarný a literárně dramatický. Zvýšil se samozřejmě i počet žáků, což svědčilo o velmi dobré kvalitě výuky na škole. V roce 2005 čítala škola již 724 žáky.¹³⁶

Strakonickou základní uměleckou školu proslavily známé hudební osobnosti, například houslový virtuóz Václav Hudeček, Oldřich Vlček, dirigent, klavírista a cembalista a flétnista Vojtěch Spurný a další.

Na škole pracovaly již dříve instrumentální soubory. Nejprve v šedesátých letech harmonikový soubor V. Vondráka, houslový soubor B. Kotmela a dechový orchestr L. Roma. V roce 1969 k nim přibyla Dudácká muzika V. Hrubého.

V současné době Základní uměleckou školu Strakonice reprezentují následující soubory:

L Band je taneční orchestr, který existuje od roku 2003, kdy se jeho vedení ujal Miroslav Lukeš. Orchestr hraje nejen taneční hudbu, ale i klasický jazz. Vystupuje při různých místních kulturních akcích, ale má na svém kontě také soutěžní úspěchy z ústředního kola v Litvínově, kdy v roce 2007 získal třetí místo v kategorii jazzových orchestrů a v roce 2010.

Dechový orchestr ZUŠ Strakonice vznikl v roce 1998. Založil jej František Zetek, který nejprve začínal jen se zobcovými flétnami, postupně se mu však orchestr rozrostl na klasické složení. *„Orchestr začal postupně stále více vystupovat a jezdit na soustředění na Lipno. Ve městě Oude Pekela v Nizozemsku dokonce reprezentoval Českou republiku. Postupem času se složení orchestru začalo zmenšovat a zůstalo pouze u trumpet, baskřídlovek, bicích, basové kytary a keyboardu. Tento menší orchestr však i přesto vystupoval na různých kulturních akcích. V roce 2016 převzal orchestr pan učitel Josef Pilný, který byl též členem orchestru a bývalým žákem pana učitele Františka Zetka. Josef Pilný změnil obsazení orchestru a také repertoár. Dlouhou dobu trvalo celý orchestr sehrát a sestavit jej do dnešní podoby tak, aby byl schopný vystupovat. V roce 2018 pochodoval společně s Nektarkou při Zemském finále mažoretkových skupin ve Strakonících. Spojení těchto dvou orchestrů bylo možné vidět a slyšet i na Mezinárodním dudáckém festivalu,“* vypráví o orchestru, na Strakonicku velmi známém, současná ředitelka školy Martina Spišská.¹³⁷ Učitel Josef Pilný navazuje na původní tradici začátků tohoto hudebního tělesa.

¹³⁶ Informace čerpány z kroniky Základní umělecké školy Strakonice.

¹³⁷ Informace jsou čerpány z rozhovoru s ředitelkou Základní umělecké školy Strakonice, Martinou Spišskou.

Fere Angeli je název pěveckého sboru, který vznikl v roce 2002. Od roku 2004 dosahuje pod vedením Marcely Mikové vynikajících výsledků a získává mnohá ocenění nejen na festivalech v České republice, ale i na mezinárodních soutěžích v Itálii, Belgii a Chorvatsku.

K dalším souborům Základní umělecké školy Strakonice patří v současné době následující hudební uskupení:

Dětská dudácká muzika ZUŠ-Strakonice

Dudácká muzika Pavla Reitmaiera

Malá dudácká muzika

Tyto dudácké soubory, stejně jako soubor Blatenští dudáci ze Základní umělecké školy Blatná, tvoří významnou složku, která dopomůže při vyvrácení nebo potvrzení jedné z hypotéz diplomové práce. Zároveň společně s dalšími ukazateli udávají totiž směr možného naplnění cíle této kvalifikační práce, a tím je určení hudebních lokalit regionu Strakonicka a otázka vztahu základních uměleckých škol, hudebních lokalit, ke vzniku, šíření, upevnění a předávání dudácké tradice. Ta totiž utváří svéráznou a svébytnou tvář jižních Čech a udržuje životní stabilitu všech Jihočechů. Pojí nás s našimi předky, sděluje nám jejich odkaz a zkušenosti.

Dudáckým souborům ze Základní umělecké školy Strakonice a z Blatné bude tudíž věnován následující samostatný oddíl.

3.4 Dudácké soubory základních uměleckých škol na Strakonicku

V předešlých částech této kvalifikační práce byla zjištěna a uvedena fakta a informace týkající se vztahu významných dudáckých osobností, souborů a uskupení k základním uměleckým školám. Jak již výše bylo uvedeno, většina dudáckých souborů na Strakonicku je složena z muzikantských osobností, které mají těsný vztah k základní umělecké škole. Z tohoto důvodu bude tedy věnován samostatný oddíl dudáckým uskupením, jejichž působení je s uměleckou školou spojeno.

Výčet základních uměleckých škol uvádí, že na Strakonicku se nachází čtyři školy: Základní umělecká škola Vodňany, Základní umělecká škola Volyně, Základní umělecká Strakonice a Základní umělecká škola Blatná. Ze získaných profilací těchto škol plyne závěr, že dudácké soubory a učitelé, věnující se hře na dudy, dudáctví a dudácké kulturní tradici, působí a

pracují při Základní umělecké škole Strakonice a při Základní umělecké škole Blatná. Základní umělecká škola Vodňany a Základní umělecká škola Volyně nemá žádný dudácký soubor ani uskupení a nikdo z vyučujících na těchto školách se nevěnuje hře na dudy.

3.4.1 Dudácké soubory při Základní umělecké škole Strakonice

Soubory ze Základní umělecké školy Strakonice věnující se dudáctví a pracující s dudáckými písněmi byly již uvedeny v té části diplomové práce, která se věnuje mapování těchto uskupení v rámci města Strakonice. Výsledky výčtu vedly k potvrzení hypotézy, že hudebním centrem Strakonicka je město Strakonice se svou bohatou a pevnou dudáckou tradicí.

Jistě přispěje k větší přehlednosti a jasnosti **uvedení stručného přehledu** dudáckých souborů a osobností spojených se Základní uměleckou školou Strakonice.

Dudácká muzika při Lidové škole umění ve Strakonících – soubor založil a vedl Vojtěch Hrubý, tehdejší ředitel školy. Soubor sice zanikl, když jeho členové absolvovali základní vzdělání i hudební školu a odešli studovat na různé střední školy. Po letech se však bývalí členové muziky, klarinetista Miroslav Lukeš, dudák Miloš Jankovský, houslista Karel Böhm, v roce 1982 znovu setkali a založili, sice pod jiným zřizovatelem, **pokračování Dudácké muziky** pod novým názvem **Strakonická dudácká muzika**.

Dudácká muzika ZUŠ ve Strakonících

Dudáckou muziku Základní umělecké školy ve Strakonících založil v roce 1992 tehdejší učitel umělecké školy **Bohuslav Šabek**. Navázal na tradici dudáctví, zavedenou Vojtěchem Hrubým.

Bohuslav Šabek byl dudáctví a dudám zcela oddán. Během svého působení **předával svým žákům lásku a úctu** nejen k tomuto nástroji. Vychovával si pro svůj soubor dokonce i hráče na kontrabas. Po jeho odchodu vyvstaly obavy žáků i učitelů z konce dudácké tradice. Naštěstí se vedení Dudácké muziky Základní umělecké školy ve Strakonících ujal v roce 2016 jeden z učitelů školy, Pavel Reitmaier, a pod názvem **Dudácká muzika Pavla Reitmaiera** hraje soubor dodnes.

V témže roce vznikl další dudácký soubor, **Malá dudácká muzika**, kterou založila Julie Vlčková, učitelka Základní umělecké školy Strakonice. Po jejím pouze dočasném odchodu se obě dudácké muziky sloučily pod vedení Pavla Reitmaiera.¹³⁸

3.4.2 Dudácký soubor při Základní umělecké škole Blatná

Dudácká tradice v Blatné nesahá zdaleka tak hluboko do minulosti jako ve Strakonících. Dokonce až do osmdesátých let se na Základní umělecké škole v Blatné hře na dudy nevyučovalo. Obrat nastal v roce 1988, kdy se do Sedlice u Blatné přistěhoval strakonický rodák **Miloš Jankovský, syn hráče na dudy a známé strakonické dudácké osobnosti Jana Jankovského.**¹³⁹ Miloš Jankovský nejenže pokračoval v rodinné dudácké tradici, ale dokonce se také ujal výchovy nových mladých dudáků v blatenské základní umělecké škole. Byl osloven tehdejším ředitelem Josefem Škantou, milovníkem folklóru a dudácké muziky, a ještě téhož roku byl založen dudácký soubor Blatenští dudáci, jehož se stal vedoucím. Byl to právě **Miloš Jankovský, kdo v Blatné položil základy dudácké kultury a pevné dudácké tradice**, která se v Blatné udržuje a rozvíjí dodnes.

Začátky nebyly samozřejmě jednoduché a úspěchy se nedostavily hned. Nejprve bylo třeba vybrat žáky, kteří by měli chuť, páli a dispozice k tomu, učit se hře na dudy. Miloš Jankovský, sám výborný zpěvák, měl vizi žáků-dudáků, kteří by nejen hráli, ale také zpívali, nejlépe samozřejmě vícehlasně. Výběr se povedl a byla objevena dvojice dívek, které spolu již několik let zpívaly a které se s chutí sobě vlastní pustily do dudáckých cvičení. Tato dvojice duduček nejenže předznamenala vznik celého dudáckého souboru, ale navíc získala v Celostátní soutěži hudebních nástrojů ve Strakonících, v kategorii duo i sólo, pochvalu samotného Josefa Režného, nestora dudáctví na Strakonicku a člena mnohých folklórních soutěžních přehlídek. Z rozhovoru s Milošem Jankovským vyplynulo, že si Josef Režný pochvaloval, že *„konečně slyší pořádné dudučky, kterým navíc dudy ladí.“*¹⁴⁰

Miloš Jankovský toto dudácké duo doplnil o další hráče a při Základní umělecké škole v Blatné zahájil svoji tradici soubor Blatenští dudáci. Nechyběli při žádné kulturní akci nebo oslavě města Blatné a později se začali účastnit mnohých folklórních přehlídek a soutěží.

¹³⁸ Informace čerpány z kroniky Základní umělecké školy Strakonice a z rozhovoru s vedoucím dudáků Pavlem Reitmaierem.

¹³⁹ V současné době bydlí Miloš Jankovský v Blatné.

¹⁴⁰ Čerpáno z rozhovoru s Milošem Jankovským a z jeho vzpomínek.

V roce 1991 předal Miloš Jankovský vedení souboru Martinu Škantovi¹⁴¹, který vede soubor i v současné době.

Původní složení Blatenských dudáků se samozřejmě měnilo se stávajícím věkem žáků a jejich odchodem po absolvování školy. Vždy se ale podařilo vychovat následovníky, pokračovatele a soubor ve své činnosti mohl pokračovat dále.

Vystoupení Blatenských dudáků byla oživována tanečním souborem, vytvořeným z žáků tanečního oboru, který při škole pracuje dodnes. Hudební obor školy, zastoupený tímto souborem, propojil svoji činnost nejen se zmíněným tanečním oborem, ale také s oborem výtvarným. Žáci tohoto oboru vytvořili pro Blatenské dudáky velké malované logo, které si soubor dodnes vozí s sebou na všechna svá vystoupení a které s nimi na pódiu nikdy nesmí chybět.

Až do roku 2015 se vždy bez potíží podařilo obměnit odcházející členy souboru jejich nástupci. Zájem o dudáckou muziku ale začal tímto rokem v řadách žáků školy postupně slábnout. Není snadné předat štafetu tradice dál. Ale pokud se najde někdo, kdo v ni upřímně věří a je jí s láskou sobě vlastní oddán, pak se nit sice povážlivě napne, ale nepřetrhne. V současné době se znovu velmi kvalitně obnovuje složení souboru, zvyšuje se kvalita i počet vystoupení a Základní umělecká škola se stala také organizátorem krajské soutěžní přehlídky dudáckých souborů.¹⁴²

¹⁴¹ Martin Škanta, syn tehdejšího ředitele školy Josefa Škanty, je v současné době ředitelem Základní umělecké školy. Vyučuje hře na dudy, akordeon a klávesové nástroje.

¹⁴² Čerpáno z autorčiných znalostí, postřehů a zkušeností pedagoga Základní umělecké školy Blatná.

3.5 Hudební lokality dudácké hudby na Strakonicku

Podle kritérií hudební regionalistiky je vždy určitý typ hudby charakteristický pro danou oblast a vytváří spojnici mezi jednotlivými lokalitami regionu. Označením místa, prostoru hudební lokalitou však předpokládá, že se jedná o místo, prostor, oblast, kde jednak dochází k aktivní činnosti v rámci daného typu hudby, kde se soustřeďují osobnosti a instituce, jež v podporují a rozvíjejí hudební život určitého hudebního druhu a v neposlední řadě kde dochází ke sblížení s podobně zaměřenými lokalitami.

Strakonicko lze označit za hudební region. Dochází v něm k dynamickému, živému a neustále se rozvíjícímu vztahu mezi centrem regionu a jednotlivými lokalitami, ale i k propojování, ovlivňování a spolupráci lokalit mezi sebou.

Oblast strakonického regionu má pevnou, starobylou, dodnes žijící, opečovávanou a dále předávanou dudáckou tradici, která byla oficiálně uznána fenoménem tradiční lidové kultury jižních Čech. Diplomová práce svou analýzou, výčtem a zmapováním osobností, souborů dudácké kultury, potvrzením nejen existence kulturní instituce podporující oblast dudáctví, ale potvrzením i přítomnosti pravidelně konaných kulturních akcí s mezinárodním dosahem, **potvrzuje hypotézu, že hudebním centrem Strakonicka lze označit město Strakonice.**

V oblasti Strakonicka se nachází několik základních uměleckých škol. Diplomová práce zmapovala jejich činnost, vytvořila jejich celkovou charakteristiku, profilaci hlavně hudebního oboru, a vymezila umělecké školy, které pedagogickým působením formují a vychovávají pokračovatele dudáckých tradic a které lze označit za hudební lokality regionu Strakonicka s hudebním centrem Strakonice. **Těmito lokalitami jsou Základní umělecká škola Strakonice a Základní umělecká škola Blatná.**

V těchto základních uměleckých školách zakládají a vedou dudácké soubory a muziky osobnosti, které sami aktivně šíří tradici dudáctví, předávají vroucí vztah a lásku k dudácké muzice svým žákům a vychovávají tak pokračovatele tradice, která vytváří svébytnou tvář regionu a která pojí mnohé generace pevným poutem.

Závěr

Tradice dudáctví a dudácké muziky na Strakonicku je starobylá, dlouholetá. Je to pevná nit, která nás pojí s našimi předky. Předává nám odkaz těch, kteří utvářeli a hnětli zemitou, svéráznou poetiku života a velebili a milovali něhu rodné krajiny.

Dudáctví na Strakonicku je kulturní tradice starobylá, dlouholetá. Zakořenila zde a pomáhá lidem uvědomit si, kam patří, kde mají své kořeny a ukazuje jim místo, kam se mohou vrátet.

Tradice ale nikdy nežije svým vlastním životem. Musí ji někdo udržovat, upevňovat a předávat dalším pokolením a generacím. Téma „ZUŠ na Strakonicku“ bylo právě proto pojato v diplomové práci pohledem hudební regionalistiky. Ta pracuje se základními pojmy hudební region, centrum, lokalita a vymezuje a určuje kritéria a podmínky, podle kterých lze oblast, prostor, místo těmito termíny označit. Právě hledisko hudební regionalistiky vytváří pravdivou a objektivní profilaci tématu.

Na Strakonicku působí několik základních uměleckých škol. V diplomové práci bylo zjištěno, že dudáckou tradici podporují, upevňují a předávají dalším generacím a pokračovatelům jen dvě tyto školy. Je tedy prokázáno, že hudební lokality nejsou podmíněny územním uspořádáním a členěním dané oblasti, ale jsou určovány aktivním životem určitého druhu hudby, působením osobností, vzájemný vlivem a dalšími již zmiňovanými hledisky.

Shromážděním, tříděním a zpracováním informací a údajů z kronik a almanachů jednotlivých základních uměleckých škol Strakonicka, z poskytnutých rozhovorů s osobnostmi působícími v těchto školách a v neposlední řadě ze zkušeností, znalostí a postřehů autorky diplomové práce, která působí jako učitelka Základní umělecké školy Blatná, lze shrnout, že kulturní lidovou tradici dudáctví udržují, obnovují, upevňují a předávají základní umělecké školy. Zjištěným zajímavým faktem je, že v oblasti se starobylou a pevnou dudáckou tradicí se dudáctví a dudácké muzice nevěnují všechny tyto umělecké školy. Vliv hudebního centra a vzájemné působení lokalit bylo zaznamenáno jenom v těch školách, ve kterých se dudácká tradice předávala působením osobností spjatých s dudáckou kulturou. Tyto osobnosti nemusí být vždy rodáky dané oblasti. V případě Základní umělecké školy Blatná, kde ještě počátkem osmdesátých let nebyla tradice dudáctví žádná, je zřetelný fakt, že důležitou roli zde hraje tradice rodinná. Vše je

vidět na příkladu rodu Jankovských. Po otci, rodáku ze Strakonic, převzal dudy a lásku k dudácké muzice jeho syn Miloš Jankovský, který se sice přestěhoval, ale dudáckou tradici předával dál, v Blatné.

Resumé

The theses work is limited to Strakonice region in many ways. It looks at the area in terms of land and administrative subdivision, then it traces the origin and demise of the historical region, the part of which Strakonice region used to be. These points of view are supplemented by a view of regional studies. This direction is then for the purpose of qualification work decisive, because identification and mapping of the area as a music region, its musical sights and centers.

The qualification work finds out (from a point of view of regional studies , which define as a basic characteristic and link of music sights of the region, always a certain kind of music), that the Strakonice Region has an ancient, long- standing and still lasting tradition, which was registered as a phenomenon of the area in the list of intangible propertie of traditional folk culture of South - Bohemian Region.

In Strakonice region there are several elementary art schools. The theses maps their activity, approximates their overall characteristics and defines Art schools, which through the fulfillment and activities meet the criteria of musical localities , and with their traditions and pedagogical influence they form and educate the successors of bagpipe traditions. Last but not least it is important thinking about the question of profiling and placement of these Art schools in Strakonice Region.

Použitá literatura a prameny

Knižní zdroje

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-46-1.

BOŘEK, Lubor. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2010. ISBN 978-80-87000-37-3.

Čeněk Zíbrt ve své publikaci Hrály dudy: dějiny starodávné selské muziky české. Praha: Čsl. akciová tisk., 1917.

FUKAČ, Jiří. Hudba a člověk v prostoru (K základním otázkám hudební regionalistiky). Opus musicum, 1970, roč. 2.

GREGOR, Vladimír a Tibor SEDLICKÝ. Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku. 2. dopl. vyd. Praha: Supraphon, 1990. Comenium musicum (Supraphon).

Kronika Základní umělecké školy Blatná

Kronika Základní umělecké školy Strakonice

Kronika Základní umělecké školy Volyně

LÉBL Vladimír, POLEDŇÁK Ivan in VÁŇOVÁ, Hana a Jiří SKOPAL. Metodologie a logika výzkumu.

NĚMEC, Bohumil, ed. Ottův slovník naučný nové doby: dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-057-8.

PATOČKA, Jiří a Eva HEŘMANOVÁ. Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-347-8.

REŽNÝ, Josef. Po stopách dudáků na Prácheňsku. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004. ISBN 80-239-3276-4.

STEHLÍK, Ladislav. Země zamyšlená. 5. vyd. V Praze: Československý spisovatel, 1975.

VONDRUŠKOVÁ, Alena. Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN isbn80-86156-35-4.

ZÍBRT, Čeněk. Hrály dudy ...: dějiny starodávné selské muziky české. Praha: Čsl. akciová tisk., 1917.

Internetové zdroje

Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

iZUŠ - Informační systém základních uměleckých škol. Dostupné z: <https://www.izus.cz/>

Jihočeské muzeum v ČESKÝCH Budějovicích. Dostupné z: <https://www.muzeumcb.cz/>

Katalog k výstavě 100 let proměn hranic našich regionů. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/100-let-promen-hranic-nasich-regionu.aspx>

Kraj Jihočeský. Dostupné z: <https://www.kraj-jihocesky.cz/>

Muzeum středního Pootaví Strakonice. Dostupné z: <https://www.muzeum-st.cz/>

Muzeum Karlova Mostu. Dostupné z: <http://www.muzeumkarlovamostu.cz/cz>

Národní ústav lidové kultury. Dostupné z: <http://www.lidovakultura.cz/>

Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/uv>

Prácheňsko všemi smysly. Dostupné z: http://www.ctenizpisku.cz/cteni_dila/prachensko-vsemi-smysly/

Regionální informační servis. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/>

Statistický bulletin - Jihočeský kraj. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticky-bulletin-jihocesky-kraj-1-ctvrtleti-2020>

Státní správa ČR. Dostupné z: <https://www.statnisprava.cz/>

Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/index.html>

Základní umělecká škola Blatná. Dostupné z: <https://zusblatnaa.webnode.cz/>

Základní umělecká škola Vodňany. Dostupné z: <http://www.zusvodnany.cz/>

Seznam tabulek

- Tabulka 1: Přehled krajů, jejich rozloha a krajská města 12
- Tabulka 2: Okresy Jihočeského kraje, jejich rozloha a počet obyvatel 16
- Tabulka 3: Obce s rozšířenou působností, počty obyvatel 17
- Tabulka 4: Kraje ČR, počty obyvatel, rozloha a hustota zalidnění 22
- Tabulka 5: Seznam dudáckých muzik a souborů, místo jejich vzniku a působení 37
- Tabulka 6: Počty dudáckých muzik a uskupení v jednotlivých okresech Jihočeského regionu
38
- Tabulka 7: Základní umělecké školy v okrese Strakonice 53

Seznam obrázků

Obrázek 1: Okresy a kraje v územním členění České republiky 15

Obrázek 2: Mapa okresů Jihočeského kraje 18

Obrázek 3: Umělecké obory v rámci vzdělávacího systému 53

Seznam příloh

Příloha 1 STRAKONICKÉ DUDY. Zdroj: Muzeum středního Pootaví. Dostupné z: <https://www.muzeum-st.cz/cs/>

Příloha 2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA BLATNÁ. Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Blatná. Dostupné z: <https://www.zus-blatna.cz/>

Příloha 3 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA STRAKONICE. Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Strakonice. Dostupné z: <https://www.zus-strakonice.cz/>

Příloha 4 BLATENŠTÍ DUDÁCI. Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Blatná. Dostupné z: <https://www.zus-blatna.cz>

Příloha 4 DUDÁCKÁ MUZIKA ZUŠ STRAKONICE. Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Strakonice. Dostupné z: <https://www.zus-strakonice.cz/>

Příloha 1 STRAKONICKÉ DUDY

Zdroj: Muzeum středního Pootaví. Dostupné z: <https://www.muzeum-st.cz/cs/>

Příloha 2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA BLATNÁ

Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Blatná. Dostupné z: <https://www.zus-blatina.cz/>

Příloha 3 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA STRAKONICE

Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Strakonice. Dostupné z: <https://www.zus-strakonice.cz/>

Příloha 4 BLATENŠTÍ DUDÁCI

Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Blatná. Dostupné z: <https://www.zus-blalna.cz/>

Příloha 4 DUDÁCKÁ MUZIKA ZUŠ STRAKONICE

Zdroj: Fotogalerie Základní umělecké školy Strakonice. Dostupné z: <https://www.zus-strakonice.cz/>